

GİRİŞİMCİLİK MALİ DESTEK PROGRAMI (2016)

Program Referans No: İSTKA/2016/GRM
PROGRAM SONRASI DEĞERLENDİRME RAPORU
ARALIK, 2022

İÇİNDEKİLER

1. KISALTMALAR & TANIMLAR	4
1.1 KISALTMALAR	4
1.2 TANIMLAR	4
2. YÖNETİCİ ÖZETİ	5
3. GİRİŞ	8
4. PROGRAM HAKKINDA GENEL BİLGİLER	9
4.1 Programın Tanım ve Kapsamı	9
4.2 Program Düzeyi Performans Göstergeleri	10
5. PROGRAMIN SONUÇLARI	10
5.1 Bütçe Gerçekleşmeleri	10
5.2 Sözleşme İmzalanan ve Tamamlanan Projelere İlişkin İstatistik Bilgiler	10
6. PROGRAMIN DEĞERLENDİRİLMESİ	11
6.1 Değerlendirmede Kullanılan Yöntem	11
6.2 Amaç ve Öncelikler Kapsamında Hedeflere Ulaşılma Düzeyi	12
6.3 Değerlendirme Kriterleri Kapsamında Programın İncelenmesi	18
6.3.2 İlgililik	19
6.3.2 Etkinlik	22
6.3.3 Etkililik	27
6.3.4 Etki	29
6.3.5 Sürdürülebilirlik	32
7. SONUÇ ve DEĞERLENDİRMELER	34
8. EKLER	36
9. KAYNAKÇA	47

ŞEKİLLER

Şekil 1. Değerlendirme Modeli	11
Şekil 2. Değerlendirme Kriterleri	18
Şekil 3. Programın Ulusal Plan ve Politikalar ile İlgililiği	21
Şekil 4. Programın Bölgesel Plan ve Politikalar ile İlgililiği	21
Şekil 5. Bütçe Gerçekleştirme Oranı Hesaplaması	26
Şekil 6. Etkililik Oranı Hesaplama	29

GRAFİKLER

Grafik 1. Destek Verilen Kurumların Hukuki Statü Dağılımı.....	11
Grafik 2. Sözleşmeye Bağlanan Projelerin Öncelik Dağılımı.....	13
Grafik 3. Zorunlu Göstergeleri Hedefleyen ve Gerçekleştiren Proje Sayıları.....	14
Grafik 4. Öncelik 1&2: Göstergelerin Gerçekleşme Oranları.....	16
Grafik 5. Öncelik 2: Göstergelerin Gerçekleşme Oranları	17
Grafik 6. Genel Etkinlik Değerlendirmesi	23
Grafik 7. Ekonomik Etkinlik Değerlendirmesi-Hibe Miktarı	24
Grafik 8. Ekonomik Etkinlik Değerlendirmesi-Öngörülen Bütçe	24
Grafik 9. Ekonomik Etkinlik Değerlendirmesi-Ajans Destek Miktarı	24
Grafik 10. Ekonomik Etkinlik Değerlendirmesi-Ek Bütçe.....	25
Grafik 11. Ekonomik Etkinlik Değerlendirmesi-Ek Bütçenin Nasıl Karşılandığı	25
Grafik 12. Yararlanıcıların Programdan Haberdar Olma Yolları.....	26
Grafik 13. Sosyal Etki Değerlendirmesi	29
Grafik 14. Ekonomik Etki Değerlendirmesi	30
Grafik 15. Çevresel Etki Değerlendirmesi.....	31
Grafik 16. Sürdürülebilirlik Değerlendirmesi	32

TABLolar

Tablo 1. Program Künyesi.....	9
Tablo 2. Programın Bütçe Gerçekleşmeleri	10
Tablo 3. Değerlendirmede Kullanılan Yöntem.....	12
Tablo 4. Öncelikler Bazında Hedef Gerçekleşmeleri.....	14
Tablo 5. Projelerin Program Amaç Ve Öncelikleri İle İlgililiği.....	19
Tablo 6. Genel Etkinlik Düzeyine Etki Eden Faktörler.....	23
Tablo 7. Süreç Etkinliğinin Değerlendirilmesi	27
Tablo 8. Projelerin Çıktılarının Hedeflenen Ve Gerçekleşen Değerleri	28

1. KISALTMALAR & TANIMLAR

1.1 KISALTMALAR

- AB** : Avrupa Birliği
İSTKA : İstanbul Kalkınma Ajansı
OECD : Ekonomik Kalkınma ve İş birliği Örgütü
s : Sayı
vd. : ve diđerleri
GRM : Girişimcilik Mali Destek Programı
Ar-Ge : Araştırma-Geliştirme

1.2 TANIMLAR

Ajans: T.C. İstanbul Kalkınma Ajansı

Faydalanıcı: Proje sonuçlarından doğrudan veya dolaylı etkilenecek gerçek veya tüzel kişiler.

İştirakçi: Başvuru sahibi ya da ortakların uygunluk kriterlerini karşılama mecburiyeti olmadığı halde projenin yürütülmesine katkıda bulunan taraf.

Ortak: Başvuru sahibine projenin hazırlık ve uygulama aşamalarında destek veren ve rehberde belirtilen uygunluk kriterlerini sağlayan kuruluş.

Program: İçeriği ve kuralları Kalkınma Ajansları destek mevzuatı ve bu başvuru rehberi ile belirlenen mali destek programı.

Proje: Destekten yararlanmak üzere Ajansa sunulan belli bir amacı, bütçesi ve süresi olan düzenli faaliyetler bütünü.

Yararlanıcı: Kalkınma Ajansları Proje ve Faaliyet Destekleme Yönetmeliği hükümleri çerçevesinde Ajanstan destek almaya hak kazanan gerçek veya tüzel kişiler

2. YÖNETİCİ ÖZETİ

Bu rapor, İstanbul Kalkınma Ajansı (İSTKA)'nca 2016 yılında çağrısı gerçekleştirilmiş olan Girişimcilik Mali Destek Programı 2016 (GRM)'nin değerlendirilmesine yönelik hazırlanmıştır. İlgili program, 10. Kalkınma Planı (2014-2018) kapsamında *yenilikçi üretim, istikrarlı büyüme* ile İstanbul Bölge Planı (2014-2023) kapsamında *küresel ekonomide söz sahibi, yüksek katma değer üreten, yenilikçi ve yaratıcı ekonomi* gelişme eksenleri ve stratejik amaçları doğrultusunda küresel ekonomide rekabet edebilme gayesiyle İstanbul'da yaratıcılığa ve yenilikçiliğe ağırlık verilerek katma değeri yüksek üretim yapısına geçilmesi amaçlanmıştır. Bu bağlamda Valilik, Kaymakamlıklar, Kamu Kurumlarının İl ve Bölge Müdürlükleri ve Başkanlıkları, Diğer Kamu Kurumlarının İlde Bulunan En Üst Birimleri, Belediyeler, İSKİ, İETT, İstanbul Büyükşehir Belediyesi Daire Başkanlıkları, İstanbul Ticaret Odası, İstanbul Sanayi Odası, Deniz Ticaret Odası, İstanbul Ticaret Borsası, Kamu Kurumu Niteliğindeki Meslek Kuruluşları, Birlikler, Odalar, Meslek Örgütleri, Merkezler Organize Sanayi Bölgeleri, Kar Amacı Gütmeyen Kooperatifler, Sivil Toplum Kuruluşları (Dernekler, Vakıflar, Sendikalar, Birlikler, Federasyonlar, Konfederasyonlar), Üniversiteler ve Fakültelerin uygun başvuru sahibi olarak belirlendiği program teknoloji, yenilik ve yaratıcılık odaklı girişimciliğin desteklenmesi amacıyla girişimlerin finansmana erişiminin, hızlı büyümesinin ve uluslararasılaşmasının sağlanması için iş birliğine dayalı, sürdürülebilir destek mekanizmalarının kurulması ve geliştirilmesini hedeflemiştir.

Program kapsamında sözleşmeye bağlanan 10 projenin %40'ını Üniversiteler, %30'unu sivil toplum kuruluşları, %20'sini belediyeler ve %10'unu ise kamu kurumları gerçekleştirmiştir. Söz konusu hedefe 2 öncelik çerçevesinde ulaşılabilecek öngörülen, program kapsamında desteklenen yararlanıcılar bu öncelikleri gözeterek programa katkı sunmuşlardır:

Öncelik 1: İstanbul'da girişimcilik kültürünün yaygınlaştırılması.

Öncelik 2: İstanbul'da iş birliğine dayalı, sürdürülebilir destek mekanizmalarıyla girişimciliğin geliştirilmesi.

Bu bağlamda programın bütçesi, 30.000.000 TL olarak ilan edilmiştir. Tablo 4'te sıralanan toplam 10 yararlanıcı ile sözleşmeye bağlanan projelerin toplam bütçesi, 5.375.627,56TL olup sözleşmeye bağlanan toplam destek tutarı 4.733.225,03TL olarak gerçekleşmiştir. Böylece ilan edilen program bütçesinin %16'sı sözleşmeye bağlanarak hibe edilmesi taahhüt edilmiştir. Bununla birlikte gerçekleşen toplam destek tutarı, 4.352.504,39 TL ile sınırlı kalmıştır. Bu tutar, sözleşmeye bağlanan toplam destek tutarının yaklaşık %92'si oranındadır. Bu durumda program bütçesi göz önünde bulundurularak artan kaynak, 25.647.495,61 TL olmuştur

Program, nicel ve nitel veri toplama yönteminin bir arada kullanıldığı karma yöntem benimsenerek dünya genelinde özellikle kamu müdahalelerinin değerlendirilmesinde ortak bir referans noktası haline gelmiş olan Ekonomik Kalkınma ve İşbirliği Örgütü (Organisation for Economic Co-operation and Development-OECD) kriterlerinin esas teşkil ettiği ve Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı Kalkınma Ajansları Genel Müdürlüğü tarafından yayınlanan "Kalkınma Ajanslarının Uygulanan Mali Desteklerin Değerlendirilmesine İlişkin Usul ve Esaslar" tarafınca belirlenmiş olan aşağıda sıralı 5 kriter çerçevesinde değerlendirilmiştir:

1. İlgililik
2. Etkinlik

3. Etkililik
4. Etki
5. Sürdürülebilirlik

İlgililik kriteri kapsamında i) projelerin program amaç ve öncelikleri ile uyum ve tutarlılığı ile ii) program amaç ve önceliklerinin hem teklif çağrısı hem de teklif çağrısı sonrası dönemdeki bölgesel ve ulusal plan ve politikalar ile uyum ve tutarlılığı olmak üzere 2 unsur değerlendirilmiştir. İlgililik kriteri açısından projeler hem program amaç ve öncelikleri ile uyumlu ve tutarlı hem de program amaç ve öncelikleri gerek teklif çağrısı gerekse teklif çağrısı sonrası dönemdeki bölgesel ve ulusal plan ve politikalar ile uyumlu ve tutarlıdır. Başvuru aşamasında proje tekliflerinin bağımsız değerlendiriciler ve değerlendirme komitesi tarafından yapılan değerlendirmeler kapsamında gözetilen kriterlerden biri de ilgililiktir. Bu kapsamda tekliflerin programın amaç ve öncelikleri ile bölgesel ve ulusal plan ve politikalar ile ilgililiği, 25 puan üzerinden değerlendirilmiştir. Değerlendirme sonuçlarına göre en düşük ilgililik puanının 18,0 en yüksek ilgililik puanının 23,5 ve tüm projelerin ilgililik puanı ortalamasının ise 20,2 olduğu görülmektedir.

Etkinlik kriteri kapsamında uygulanan desteklerden elde edilen çıktı ve sonuçların kullanılan kaynaklarla (girdiler) ne derecede orantılı olduğu ele alınarak i) program hibe miktarı, talep edilen bütçe miktarı ve ajans destek miktarı açısından ekonomik etkinlik, ii) proje bazlı bütçe gerçekleşme oranları açısından operasyonel etkinlik, iii) başvuru, değerlendirme, uygulama ve izleme süreçleri açısından süreç etkinliği olmak üzere 3 unsur değerlendirilmiştir. İlk olarak, ilan edilen program bütçesinin %16'sı sözleşmeye bağlanarak hibe edilmesi taahhüt edilmiştir. Bununla birlikte gerçekleşen toplam destek tutarı, 4.352.504,39 TL ile sınırlı kalmıştır. Aynı zamanda her bir proje için program sonunda gerçekleşen destek tutarının sözleşmeye bağlanan destek tutarına oranı doğrultusunda proje bazlı bütçe gerçekleşme oranlarına ulaşılmaktadır. En düşük bütçe gerçekleşme oranı %69 olup en yüksek bütçe gerçekleşme oranı %98'dir. Program sonunda ulaşılan bütçe gerçekleşme oranı ortalaması, %84,9'dur. Bu oran, projelerini tamamlamış yararlanıcıların sözleşmelerindeki destek miktarının %84,9'unu kullanabildiğini göstermektedir. İkinci olarak, İSTKA'nın yaptığı yatırım olmasaydı katılımcıların %33,3'ü projelerinin gerçekleştirilemeyeceğini belirtmektedir. Katılımcıların %44,4'ü ise zamanlamaya dikkat çekmekte, eğer bu yatırım olmasaydı projelerinin ertelenebileceğini ve daha ilerleyen bir zamanda yapılabileceğini ifade etmiştir. Son olarak katılımcıların %22,2'si ise yatırımın ölçeğinin azalacağını, bu anlamda İSTKA'nın desteğinin yapılan projelerin ölçeğini olumlu yönde etkilediğini ifade etmektedir. Anket katılımcılarının %44,4'ü proje yürütme sürecinde ek bütçeye ihtiyaç duyduklarını belirtmiştir. Ancak bu ihtiyacı ifade eden kurumlardan %42,9'u bu ihtiyaç duydukları ek bütçeyi yaratamadıklarını ifade etmiştir. Bunun haricinde ek bütçe ihtiyaçları büyük çoğunlukla kurum içerisinde karşılanmıştır.

Etkililik kriteri kapsamında, elde edilen çıktı ve sonuçlar ile programın temel amaç ve önceliklerinin karşılaştırması yapılmıştır. Bu çerçevede programın, amaç ve önceliklerine ne düzeyde ulaşılmış olduğu incelenmiştir. Etkililik düzeyini değerlendirmek için program başvuru rehberi, anket verileri ve odak grup görüşmelerinden yararlanılmıştır. Burada temel kriter öngörülen tüm etkilerin gerçekleşip gerçekleşmediği, öngörülmediği halde gerçekleşen ek etki alanları bulunup bulunmadığıdır. Katılımcıların anketlere verdikleri cevaplar incelendiğinde öngörüldüğü halde gerçekleştirilmeyen bir

etkinliğin bulunmadığı, tersine iki farklı etki kategorisinde öngörülmediği halde olumlu bir gelişme kaydedildiği görülmüştür. Buna göre etkililik oranı %103,6 olarak gerçekleşmiştir.

Etki kriteri kapsamında projelerin uygulama aşamalarında ve uygulamaların tamamlanmasının ardından olumlu ya da olumsuz, beklenen veya beklenmeyen, doğrudan ya da dolaylı şekilde ortaya çıkan değişiklikler ele alınarak i) sosyal etki, ii) ekonomik etki, iii) çevresel etki olmak üzere 3 unsur değerlendirilmiştir. Gerek anket verilerinden gerekse derinlemesine görüşmeler ve odak grup görüşmelerinden hiçbir yararlanıcının olumsuz bir etki tecrübe etmediği görülmektedir. Bununla birlikte, projelerin hangi tematik alanlarda gelişime katkı sağladığına bakıldığında sırasıyla; girişimcilik (%41,7), kültür (%25), sağlık (%16,7), güvenlik (%16,7) ve kadın-erkek eşitliği (%12,5) alanlarında katkı sağladıkları görülmektedir.

Sosyal etki kapsamında kurumun saygınlığı ve bilinirliğinde artış konusunda yararlanıcıların %100'ü etkinin varlığını belirtmiştir. Yine, hedef kitlenin ihtiyaçlarının daha iyi anlaşılır ve analiz edilir hale gelmesi konusunda %100 etkiden söz edilmektedir. Bu durumu ortalama bir değer ile ifade etmek gerekirse sosyal etki kapsamında yararlanıcıların %93,2 etkinin varlığını belirttiği anlaşılmaktadır.

Ekonomik etki kapsamında projelerin uygulama aşamalarında ve uygulamaların tamamlanmasının ardından hedef grup üstündeki ekonomik değişiklikler açısından programın değerlendirilmesi incelendiğinde hedef kitlenin çeşitlenmesi konusunda yararlanıcıların tamamı (%100) etkinin varlığını belirtmiştir. Bu durumu ortalama bir değer ile ifade etmek gerekirse ekonomik etki kapsamında yararlanıcıların %75'inin ekonomik etkinin varlığını belirttiği anlaşılmaktadır.

Çevresel etki kapsamında projelerin uygulama aşamalarında ve uygulamaların tamamlanmasının ardından çevresel sonuçlardaki değişiklikler açısından programın değerlendirilmesi incelendiğinde doğal kaynakların korunmasına katkı sağlanması konusunda yararlanıcıların %36,4'ü etkinin varlığını belirtmiştir. Bununla birlikte, çevre kirliliğinin azaltılmasına katkı sağlanması konusunda yararlanıcıların %31,8'i, biyoçeşitliliğin gözetilmesi konusunda ise yararlanıcıların %9,1'i etkinin varlığını belirtmiştir. Bu durumu ortalama bir değer ile ifade etmek gerekirse çevresel etki kapsamında yararlanıcıların %25,8'inin etkinin varlığını belirttiği anlaşılmaktadır. Bu da projelerin içerikleri bakımından çevreyi önceliklendiren projeler olmadığını göstermektedir.

Sürdürülebilirlik kriteri kapsamında, proje çıktı ve sonuçlarının destek tamamlandıktan sonra da devam ettirilebilme durumu değerlendirilmiştir. Bu çerçevede sosyal, ekonomik ve çevresel etkenler ile risklerin mevcudiyeti ve proje uygulamalarını etkileme düzeyi dikkate alınmıştır. Anket verilerine göre, yararlanıcıların %40,9'u proje faaliyetlerinin artarak/çeşitlenerek devam ettiğini belirtmektedir. Bununla birlikte %22,7'si faaliyetlerin tümünün devam ettiğini, %18,2'si faaliyetlerin bir kısmının devam ettiğini ve %18,2'si faaliyetlerin devam etmediğini fakat proje süresince uygulanan faaliyetin faydasının devam ettiğini beyan etmektedir. Faaliyetlerine devam etmeyenlerin en çok insan kaynağı ve kaynak sıkıntısı sebebiyle devam etmediği belirtilmektedir.

3. GİRİŞ

İstanbul girişimcilik ekosisteminde yer alan aktörlerin eşgüdüm içerisinde faaliyetlerini gerçekleştirmeleri ve bu eşgüdümü sağlayamaya yönelik iş birlikleri ve mentorluk, danışmanlık programları, ağlara katılım ve fiziki altyapı gibi sürdürülebilir destek mekanizmaları kurarak ve mevcut mekanizmaları geliştirerek girişimcilik ekosisteminin güçlendirilmesi gerekmektedir. İstanbul'da girişimciliği güçlendirmek üzere faaliyet gösteren mevcut altyapıların, teknoloji, yenilik ve yaratıcılık odaklı girişimciliği önceliklendirmek suretiyle yeni girişim fikirlerinin geliştirilmesini ve girişimlerin hızlı bir şekilde ölçek büyütmesini desteklemelerine ihtiyaç duyulmaktadır. Bu doğrultuda, teknoloji, yenilik ve yaratıcılık temelli girişimcilerin ulusal ve uluslararası fon kaynaklarına erişiminin kolaylaştırılması ve finansman olanaklarının çeşitlendirilmesi gerekmektedir. Girişimlerin tedarik zincirine entegre olmasını sağlayacak, girişimci ve sanayiciyi bir araya getirerek ortak iş yapmalarını sağlayacak etkinliklerin tasarlanması, sürdürülebilir platformların ve yapıların kurulması hedeflenmektedir.

Küresel ekonominin ve Türkiye ekonomisinin dinamiklerini derinlemesine ele alan Onuncu Kalkınma Planı 4 ana başlıkta Türkiye'nin stratejik eksenlerini belirlemiştir: "Nitelik İnsan, Güçlü Toplum", "Yenilikçi Üretim, İstikrarlı Büyüme", "Yaşanabilir Mekânlar, Sürdürülebilir Çevre" ve "Kalkınma İçin Uluslararası İş birliği". "Yenilikçi Üretim, İstikrarlı Büyüme" ana başlığı altında üretimde yapısal değişikliğe yönelik hedef ve politikalar "Bilim, Teknoloji ve Yenilik", "İmalat Sanayiinde Dönüşüm", "Girişimcilik ve KOBİ'ler" ve "Fikri Mülkiyet Hakları" alt başlıkları altında ele alınmıştır. Bunlara ek olarak 2023 hedeflerine ulaşılabilmesi için yirmi beş adet öncelikli dönüşüm programı hazırlanmıştır. Öncelikli alanlarda temel yapısal sorunlara çözüm olması hedeflenen bu programlardan biri de "Yenilikçi Üretim, İstikrarlı Büyüme"dir. Bu program kapsamında, öncelikle hızlı büyüyen veya büyüme potansiyeline sahip girişimler ile ürün, hizmet ve iş modeli açılarından yenilikçi KOBİ'lerin desteklenmesi hedefleri ortaya konulmuştur.

Türkiye'nin ortaya koyduğu hedefler doğrultusunda ve İstanbul'un yüksek potansiyeli ışığında ülkemizde gerçekleşecek ekonomik dönüşümünün İstanbul'da sürdürülebilir destek programları ve altyapıları içeren mekanizmaların güçlendirilmesi, ihtiyaç duyulan alanlarda yeni iş birliklerinin kurulması ve sürdürülebilir destek mekanizmalarının geliştirilmesi gerekmektedir.

Tüm bu gerekçeler göz önünde bulundurularak, İstanbul'un katma değeri, teknoloji ve bilgi yoğunluğu yüksek ürün ve hizmetler ile küresel ekonomide söz sahibi olabilmesi ve küresel değer zincirinde üst sıralarda yer alabilmesi için yenilik ve yaratıcılık odaklı ekonomik yapıya dönüşümün desteklenmesi hedefiyle **2016 yılında Girişimcilik Mali Destek Programı** hayata geçirilmiştir. Bu program doğrultusunda, İstanbul girişimcilik ekosisteminin güçlendirilmesi hedefi ile Girişimcilik Mali Destek Programı ile 2014-2023 İstanbul Bölge Planı'nda ortaya konan ilgili gelişme eksenleri, öncelik alanları, stratejiler ve hedeflerin hayata geçirilmesine katkı sağlanması da amaçlanarak hayata geçirilmiştir.

4. PROGRAM HAKKINDA GENEL BİLGİLER

4.1 Programın Tanım ve Kapsamı

Programın tanım ve kapsamı niteliğinde program künyesi, Tablo 1’de özetlenmektedir:

Tablo 1. Program Künyesi

Programın Adı	GİRİŞİMCİLİK MALİ DESTEK PROGRAMI
Program Referans No	İSTKA/2016/GRM
Programın Genel Hedefi	İstanbul’da girişimcilik kültürünün geliştirilmesi, yenilikçi ve yaratıcı girişimciliğin yaygınlaştırılması ve girişimcilik ekosisteminin güçlendirilmesi ile İstanbul’un küresel rekabet gücünün artırılarak ekonomik ve sosyal kalkınmasına katkıda bulunmaktır.
Programın Öncelikleri	Öncelik 1: İstanbul’da girişimcilik kültürünün yaygınlaştırılması Öncelik 2: İstanbul’da iş birliğine dayalı, sürdürülebilir destek mekanizmalarıyla girişimciliğin geliştirilmesi
Programın Toplam Bütçesi	30.000.000 TL
Projelere Sağlanacak Asgari ve Azami Destek Miktarı	Asgari Tutar: 200.000 TL Azami Tutar: 1.000.000 TL Hiçbir destek, projenin toplam uygun maliyetinin %25’inden az ve %90’ından fazla olamaz.
Proje Süresi	Asgari 6 ay, azami 12 aydır
Uygun Başvuru Sahipleri	<ul style="list-style-type: none"> • Valilik, Kaymakamlıklar, Kamu Kurumlarının İl ve Bölge Müdürlükleri ve Başkanlıkları, Diğer Kamu Kurumlarının İlde Bulunan En Üst Birimleri • Belediyeler, İSKİ, İETT • İstanbul Büyükşehir Belediyesi Daire Başkanlıkları • İstanbul Ticaret Odası, İstanbul Sanayi Odası, Deniz Ticaret Odası, İstanbul Ticaret Borsası • Kamu Kurumu Niteliğindeki Meslek Kuruluşları, Birlikler, Odalar, Meslek Örgütleri, Merkezler • Organize Sanayi Bölgeleri, Kar Amacı Gütmeyen Kooperatifler • Sivil Toplum Kuruluşları (Dernekler, Vakıflar, Sendikalar, Birlikler, Federasyonlar, Konfederasyonlar) • Üniversiteler, Fakülteler
Son Başvuru Tarihi	22/03/2016

Kaynak: Girişimcilik Mali Destek Programı 2016 Yılı Teklif Çağrısı Başvuru Rehberi

4.2 Program Düzeyi Performans Göstergeleri

Program düzeyi performans göstergeleri toplam 28 adettir. Bu göstergelerden 7'si zorunlu (S1 – G1) kalanlar ise projenin hedefleriyle ilişkili olarak kullanılması faydalanıcının takdirine bırakılan göstergelere karşılık gelmektedir. Performans göstergelerinin tamamı için bkz. Ek 1. Program Düzeyi Performans Göstergeleri.

5. PROGRAMIN SONUÇLARI

5.1 Bütçe Gerçekleşmeleri

Programın bütçesi, 30.000.000 TL olarak ilan edilmiştir. Ek 2'de sıralanan toplam 10 yararlanıcı ile sözleşmeye bağlanan projelerin toplam bütçesi, 5.375.627,56TL olup sözleşmeye bağlanan toplam destek tutarı 4.733.225,03TL olarak gerçekleşmiştir. Böylece ilan edilen program bütçesinin %16'sı sözleşmeye bağlanarak hibe edilmesi taahhüt edilmiştir. Bununla birlikte gerçekleşen toplam destek tutarı, 4.352.504,39 TL ile sınırlı kalmıştır. Bu tutar, sözleşmeye bağlanan toplam destek tutarının yaklaşık %92'si oranındadır. Bu durumda program bütçesi göz önünde bulundurularak artan kaynak, 25.647.495,61 TL olmuştur (Tablo 2).

Tablo 2. Programın Bütçe Gerçekleşmeleri

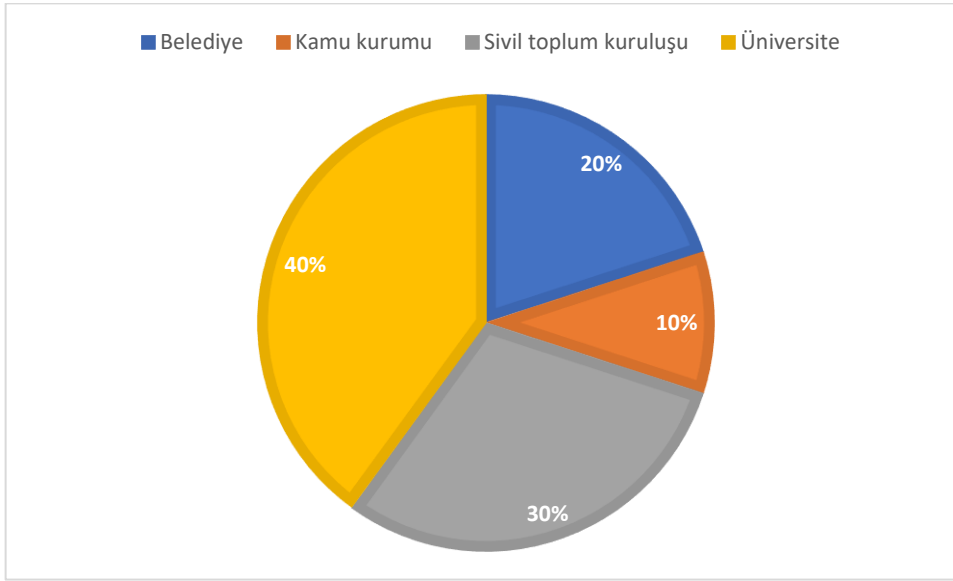
Program Bütçesi	Sözleşme Bütçesi	Destek Oranı (Ortalama)	Sözleşme toplam destek tutarı	Gerçekleşen Toplam Bütçe	Gerçekleşen Toplam Destek Tutarı
₺30.000.000,00	₺5.375.627,56	87,90%	₺4.733.225,03	₺4.944.452,26	₺ 4.352.504,39

5.2 Sözleşme İmzalanan ve Tamamlanan Projelere İlişkin İstatistik Bilgiler

Program kapsamında 10 projeye destek verilmiştir, 10 yararlanıcı kurum projelerini başarıyla tamamlamıştır. Program çerçevesinde destek sözleşmesi imzalanan ve tamamlanan 10 proje yararlanıcısı, Ek 2. Proje Adları ve Yararlanıcı Kurumlar listesinden takip edilebilmektedir.

Destek verilen kurumların hukuki statülerine göre dağılımı, Grafik 1'deki gibidir. Buna göre gerçekleşen proje sayısının %40'ına karşılık gelen 4 proje ile üniversiteler ilk sıradadır. Sivil Toplum, gerçekleşen toplam proje sayısının %30'una karşılık gelen 3 proje ile bu sayıyı takip etmektedir. Gerçekleşen projeler arasında 1 kamu kurumu (%10) ve 2 belediye (%20) projesi bulunmaktadır.

Grafik 1. Destek verilen kurumların hukuki statü dağılımı

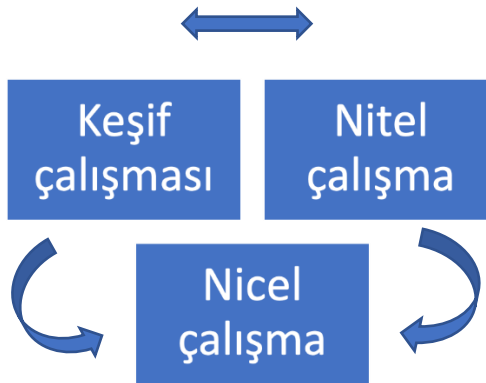

6. PROGRAMIN DEĞERLENDİRİLMESİ

6.1 Değerlendirmede Kullanılan Yöntem

Program değerlendirme Şekil 1’de görüleceği üzere üç evrede gerçekleştirilmiştir:

Şekil 1. Değerlendirme Modeli

Keşif çalışması aşamasında öncelikle İSTKA’nın ilgili ekibinden geçmiş dönem değerlendirme raporları ve rapor çerçevesine dair sağladıkları belgeler derlenmiş, programın değerlendirilmesi için ihtiyaç duyulan kaynaklar elde edilmiştir. Bu sürecin ardından gerçekleştirilen literatür taramasıyla program hedeflerine yönelik arka plan bilgileri derlenmiş, program değerlendirmesine zemin hazırlanmıştır. Sonrasında nitel ve nicel çalışmalar eşzamanlı olarak yürütülmüştür.

Nitel çalışma kapsamında mali destek programı kapsamında destek verilen projelerin uygulayıcılarına gönderilen davetlerle İSTKA ofisinde odak grup görüşmeleri gerçekleştirildi. Bu

görüşmelerde özellikle son dönemde kurumların gerçekleştirdikleri projeler dolayımında gözlemledikleri etkilerin derlenmesi ve güncel geri dönüş ve önerilerinin derinlemesine elde edilmesi hedeflendi. Odak grup görüşmelerinde program kapsamında destek alan projeler içerisinde programın tamamlanmasının üzerinden geçen zaman da gözetilerek yeterli temsiliyetin sağlanması amaçlandı. Girişimcilik Mali Programı - 2016 özelinde iki kişilik katılım işle odak gruba katılım sınırlı olduğu için 1(bir) adet derinlemesine görüşme de gerçekleştirildi.

Nitel çalışma kapsamında ise öncelikle raporun belirlenen çerçeve ve hedefleri doğrultusunda anket formu tasarlandı ve doğrudan kurumların proje sonuçları ve etkisine yönelik beyanlarının derlenmesi hedeflendi. Sonrasında program kapsamında destek verilen projeleri gerçekleştiren tüm kurumlara anket formları iletildi. Telefon aramalarıyla desteklenen uygulama süreci sonucunda Girişimcilik Mali Destek Programı - 2016 kapsamında desteklenen 10 projeden 9'uyla (%90) anket gerçekleştirildi.

Bu evrelerde gerçekleştirilen adımlar aşağıdaki tabloda yer almaktadır:

Tablo 3. Değerlendirmede kullanılan yöntem

Evre	Aşamalar	Amaç	Yöntem
Keşif çalışması	Literatür taraması	Rapor çerçevesinin hazırlanması ve analize zemin hazırlayacak verilerin derlenmesi.	Literatür taraması ve İSTKA'dan ilgili belgelerin edinilmesi
Nitel çalışma	Odak grup görüşmeleri, derinlemesine görüşmeler	Mali program kapsamında desteklenen projelerin uygulayıcılarının projelerin sonuç ve etkilerine yönelik görüş ve analizlerini derinlemesine incelemek.	Odak grup görüşmeleri ve derinlemesine görüşmeler
Nitel çalışma	Anket uygulaması	Mali program kapsamında desteklenen projelerin uygulayıcılarının projelerinin sonuç ve etkilerine yönelik beyanlarının derlenmesi ve analiz edilmesi.	Anket çalışması

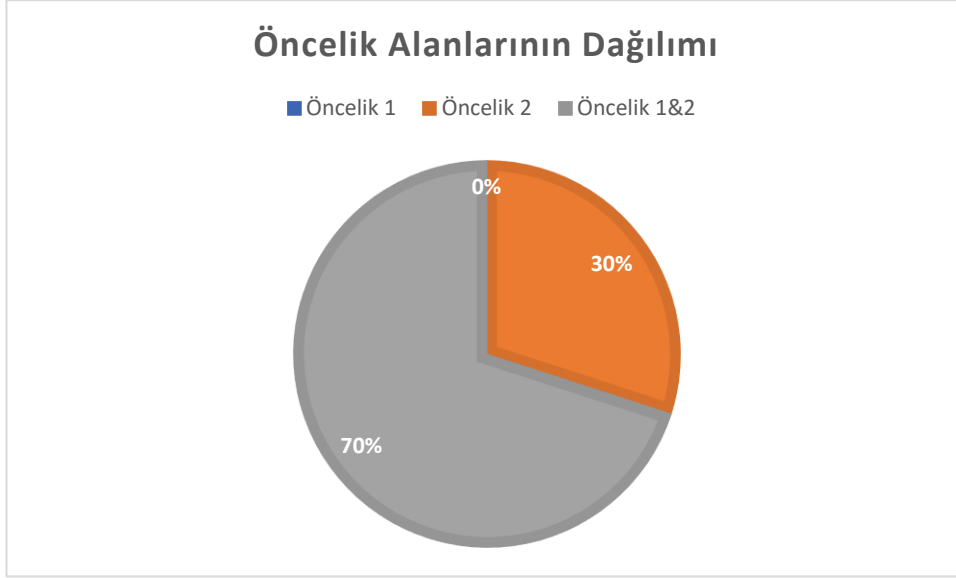
Tüm evrelerin tamamlanmasının ardından raporlama aşamasına geçilmiş, tüm verilerin en doğru şekilde analize yansıtılması için gerekli çalışma gerçekleştirilmiştir. Bu aşamada var olan durumun analizlerine ek olarak gelecek dönemlerde gerçekleştirilecek programlar için referans olabilecek önerilerin de derlenmesine özen gösterilmiştir.

6.2 Amaç ve Öncelikler Kapsamında Hedeflere Ulaşılma Düzeyi

Sözleşmeye bağlanan projelerin amaç ve öncelikler kapsamında hedeflere ulaşılma düzeyleri, proje sonunda sundukları nihai teknik raporlar incelenerek elde edilmiştir. Sözleşmeye bağlanan 10 projenin; Tablo 1'de yer alan "**Öncelik 1:** İstanbul'da girişimcilik kültürünün yaygınlaştırılması", "**Öncelik 2:** İstanbul'da iş birliğine dayalı, sürdürülebilir destek mekanizmalarıyla girişimciliğin geliştirilmesi" alanlarından yalnızca Öncelik 1'i hedefleyen proje olmadığı görülmektedir. 3 projenin

yalnızca Öncelik 2 (%30) ve 7 projenin (%70) Öncelik 1 ve 2'ye göre projelerini kurguladığı ve uyguladığı görülmüştür. Projelerini yalnızca birinci önceliğe göre kurgulayan kurum bulunmamaktadır.

Grafik 2. Sözleşmeye bağlanan projelerin öncelik dağılımı

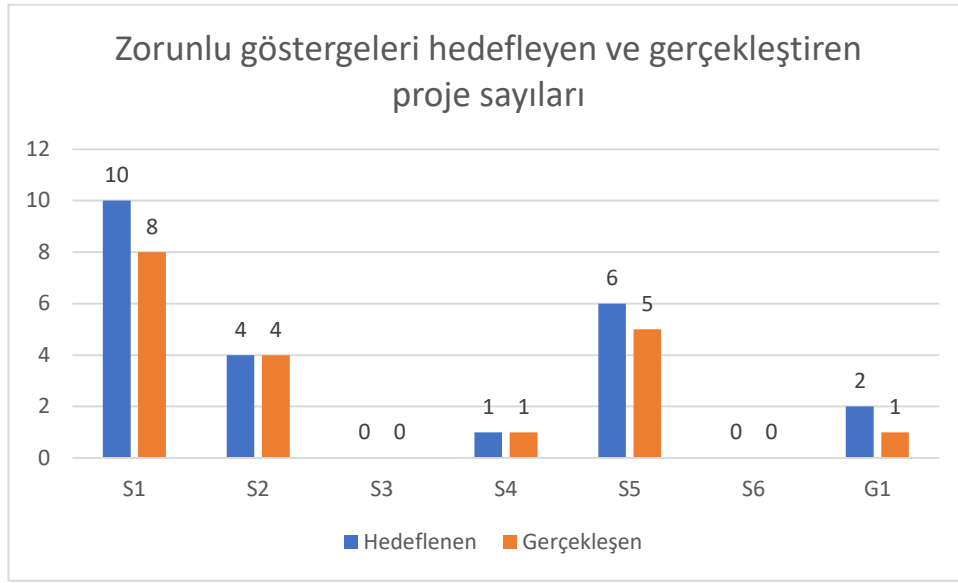

Ek 1'de yer alan zorunlu göstergeleri hedefleyen ve gerçekleştiren projelerin sayı dağılıma bakıldığında Grafik 3'te görüleceği üzere:

- S1: Faydalanıcı Sayısı göstergesini 10 projenin hedeflediği ve 8 projenin gerçekleştirdiği,
- 4 projenin S2: Faydalanıcı Kadın Sayısı göstergesini hedeflediği ve 4'ünün gerçekleştirdiği,
- Hiçbir projenin S3: Doğrudan Faydalanıcı Engelli Sayısı göstergesini hedeflemediği,
- 1 projenin S4: Doğrudan Faydalanıcı Çocuk Sayısı göstergesini hedeflediği ve 1'inin gerçekleştirdiği,
- 6 projenin S5: Doğrudan Faydalanıcı Genç Sayısı göstergesini hedeflediği ve 5'inin gerçekleştirdiği,
- 10 projenin S6: Doğrudan Faydalanıcı Yaşlı Sayısı göstergesini hedeflemediği,
- 2 projenin G1: Sürekli İstihdam Kişi Sayısı göstergesini hedeflediği ve 1'inin gerçekleştirdiği görülmektedir.

Zorunlu göstergeler içerisinde (S3) ve (S6) göstergelerinin hedeflenmediği görülmektedir. Grafik 3'te yer alan göstergelerin gerçekleştirmeleri, hedefledikleri sayılara ulaştıkları anlamına gelmemekle birlikte, zorunlu göstergelerin gerçekleştirme sayıları ve başarı oranları "Ek 3. Göstergeler Kapsamında Hedef Gerçekleştirmeleri" bölümünde yer almaktadır.

Grafik 3. Zorunlu göstergeleri hedefleyen ve gerçekleştiren proje sayıları

10 projenin hedeflediği ve gerçekleştirdiği göstergelere bakıldığında, hedeflenen zorunlu göstergelerden (S1-G1 aralığı) S5 ve G1’de belirlenen hedeflere ulaşamadığı, diğer göstergelerin hedeflerine ulaştığı, hatta S1 ve S2’nin hedeflenen üzerinde sonuçlandığı görülmektedir.

Zorunlu olmayan göstergelerin gerçekleşme oranlarına bakıldığında ise gerçekleşme oranı en düşük olan göstergenin %25 oranıyla G2: Geçici İstihdam olduğu görülmektedir.

Tüm göstergeler içerisinde gerçekleşme oranı en yüksek olan gösterge %137 ile S1: Doğrudan Faydalanıcı Sayısı- Girişimcilik ve İş Geliştirme Danışmanlığı Alan olmuştur.

Genel olarak hedef performans göstergelerinin gerçekleşme oranları %100 üzerindedir. Bir diğer deyişle projelerin hedeflenen göstergelere ulaştığı görülmektedir.

Öncelikler bazında ise hedef gerçekleştirmeleri Tablo 4’ten takip edilebilmektedir.

Tablo 4. Öncelikler bazında hedef gerçekleştirmeleri

	Program Performans Göstergesi		Hedef	Sonuç	Gerçekleşme Oranı
Öncelik 1	S1	Doğrudan Faydalanıcı Sayısı	4.880	6.868	141%
	S2	Doğrudan Faydalanıcı Sayısı – Kadın	270	320	119%
	S3	Doğrudan Faydalanıcı Sayısı - Engelli	0	0	
	S4	Doğrudan Faydalanıcı Sayısı – Çocuk	300	300	100%
	S5	Doğrudan Faydalanıcı Sayısı – Genç	840	900	107%
	S6	Doğrudan Faydalanıcı Sayısı – Yaşlı	0	0	
	G1	Sürekli İstihdam	270	120	44%
	G2	Geçici İstihdam	0	0	

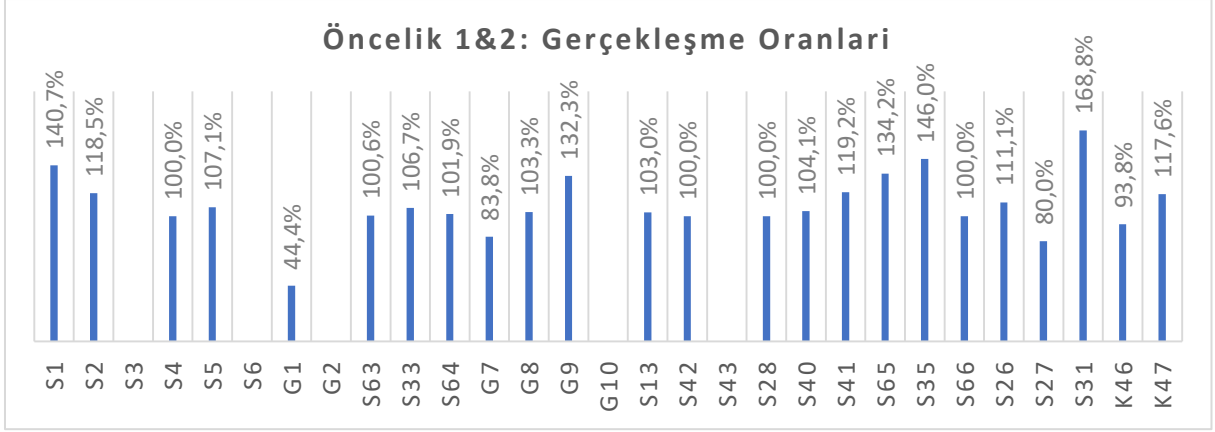
	S63	Doğrudan Faydalanıcı Sayısı - Girişimcilik Eğitimi Alanlar	2.540	2.556	101%
	S33	Doğrudan Faydalanıcı Sayısı - Girişimcilik Eğitimi Alan Kadın	255	272	107%
	S64	Doğrudan Faydalanıcı Sayısı - Girişimcilik Eğitimi Alan Genç	530	540	102%
	G7	Eğitim Sayısı	117	98	84%
	G8	Eğitim Süresi	1.112	1.149	103%
	G9	Eğitime Katılan Kişi Sayısı	800	1.058	132%
	G10	Eğitim Harcamaları	0	0	
	S13	Eğitilen Genç Sayısı	330	340	103%
	S42	Eğitilen Çocuk Sayısı	10	10	100%
	S43	Eğitilen Yetişkin Sayısı	0	0	
	S28	Uluslararası Geçerliliğe Sahip Sertifikasyonla Belgelendirilmiş Eğitim Sayısı	2	2	100%
	S40	Bilinçlendirme/Yaygınlaştırma Faaliyetine (Seminer, Konferans, Sergi, Çalıştay vs.) Katılan Kişi Sayısı	11.060	11.513	104%
	S41	Bilinçlendirme/Yaygınlaştırma Faaliyetine (Seminer, Konferans, Sergi, Çalıştay vs.) Katılan Kurumların Sayısı	104	124	119%
	S65	Doğrudan Faydalanıcı Sayısı - Girişimcilik ve İş Geliştirme Danışmanlığı Alan	1.091	1.464	134%
	S35	Doğrudan Faydalanıcı Sayısı - Girişimcilik ve İş Geliştirme Danışmanlığı Alan Kadın	150	219	146%
	S66	Doğrudan Faydalanıcı Sayısı - Girişimcilik ve İş Geliştirme Danışmanlığı Alan Genç	450	450	100%
	S26	Girişimci Sayısı (Genç)	90	100	111%
	S27	Girişimci Sayısı (Kadın)	15	12	80%
	S31	Geliştirilen Yenilikçi Hizmet/Model/Uygulama Sayısı	16	27	169%
	K46	Kurulan/Geliştirilen Ortak Kullanım Alanı Sayısı	32	30	94%
	K47	Kurulan/Geliştirilen Ortak Kullanım Alanından Faydalanan Kurum/Kuruluş/İşletme Sayısı	170	200	118%
Öncelik 2	S1	Doğrudan Faydalanıcı Sayısı	865	1.002	116%
	S2	Doğrudan Faydalanıcı Sayısı - Kadın	75	75	100%
	S3	Doğrudan Faydalanıcı Sayısı - Engelli	0	0	
	S4	Doğrudan Faydalanıcı Sayısı - Çocuk	0	0	
	S5	Doğrudan Faydalanıcı Sayısı - Genç	725	629	87%
	S6	Doğrudan Faydalanıcı Sayısı - Yaşlı	0	0	
	G1	Sürekli İstihdam	0	0	
	G2	Geçici İstihdam	8	2	25%
	S63	Doğrudan Faydalanıcı Sayısı - Girişimcilik Eğitimi Alanlar	365	457	125%

S33	Doğrudan Faydalanıcı Sayısı - Girişimcilik Eğitimi Alan Kadın	150	151	101%
S64	Doğrudan Faydalanıcı Sayısı - Girişimcilik Eğitimi Alan Genç	280	268	96%
G7	Eğitim Sayısı	21	29	138%
G8	Eğitim Süresi	2.008	2.098	105%
G9	Eğitime Katılan Kişi Sayısı	310	460	148%
G10	Eğitim Harcamaları	0	0	
S13	Eğitilen Genç Sayısı	225	222	99%
S42	Eğitilen Çocuk Sayısı	0	0	
S43	Eğitilen Yetişkin Sayısı	100	100	100%
S28	Uluslararası Geçerliliğe Sahip Sertifikasyonla Belgelendirilmiş Eğitim Sayısı	0	0	
S40	Bilinçlendirme/Yaygınlaştırma Faaliyetine (Seminer, Konferans, Sergi, Çalıştay vs.) Katılan Kişi Sayısı	1.400	1.396	100%
S41	Bilinçlendirme/Yaygınlaştırma Faaliyetine (Seminer, Konferans, Sergi, Çalıştay vs.) Katılan Kurumların Sayısı	20	38	190%
S65	Doğrudan Faydalanıcı Sayısı - Girişimcilik ve İş Geliştirme Danışmanlığı Alan	265	353	133%
S35	Doğrudan Faydalanıcı Sayısı - Girişimcilik ve İş Geliştirme Danışmanlığı Alan Kadın	75	75	100%
S66	Doğrudan Faydalanıcı Sayısı - Girişimcilik ve İş Geliştirme Danışmanlığı Alan Genç	210	364	173%
S26	Girişimci Sayısı (Genç)	15	25	167%
S27	Girişimci Sayısı (Kadın)	10	18	180%
S31	Geliştirilen Yenilikçi Hizmet/Model/Uygulama Sayısı	50	29	58%
K46	Kurulan/Geliştirilen Ortak Kullanım Alanı Sayısı	3	2	67%
K47	Kurulan/Geliştirilen Ortak Kullanım Alanından Faydalanan Kurum/Kuruluş/İşletme Sayısı	38	19	50%

Söz konusu projelerin hiçbirinde öncelik 1 tek başına hedeflenmemiştir. Bu nedenle aşağıdaki tabloda Öncelik 1 ve 2'nin ortak olarak önceliklendirildiği projelere dair veriye yer verilmiştir.

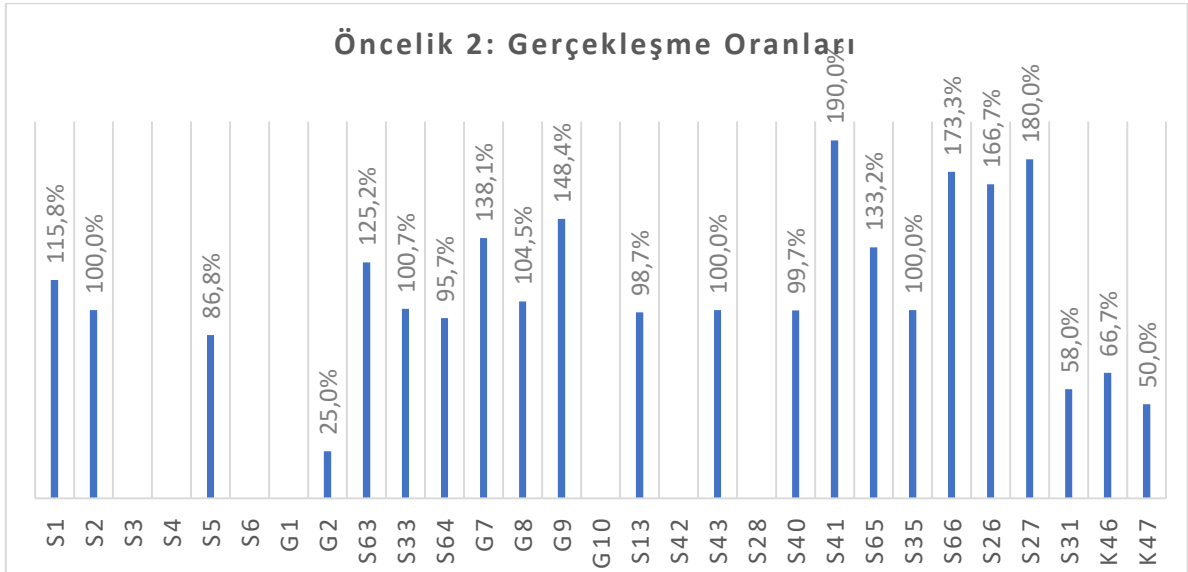
Grafik 4. Öncelik 1&2: Göstergelerin Gerçekleşme Oranları

Grafik 4'ten izleneceği üzere proje tasarımı aşamasında her iki önceliğin de dahil edildiği projeler için gerçekleşmesi en yüksek olan gösterge S31 – Geliştirilen Yenilikçi Hizmet/ Model/Uygulama Sayısıdır (%168,8). S3, S6, G2, G10, S43 göstergeleri bu projelerde hedeflenmemiş, hedeflenmesine rağmen en düşük gerçekleşme oranına sahip gösterge ise G1 – Sürekli İstihdam olmuştur (%44,4).

Grafik 5. Öncelik 2: Göstergelerin Gerçekleşme Oranları

Grafik 5'te gösterilen, öncelik 2'yi baz alarak projelerini tamamlayan kurumların göstergelerini gerçekleştirme oranlarına bakıldığında, en yüksek gerçekleşme oranlarının %190 ile S41: Bilinçlendirme/Yaygınlaştırma Faaliyetine (Seminer, Konferans, Sergi, Çalıştay vs.) Katılan Kurumların Sayısı ve %180 ile S27: Girişimci Sayısı (Kadın) göstergeleri olduğu görülmektedir. Öncelik 2'ye göre projelerini tamamlayanlar arasında hedeflenenin altında kalan ve en düşük gerçekleşme oranına sahip gösterge ise %25 oranlarıyla G2: Geçici İstihdam olmuştur. S3, S4, S6, G1, G10, S28 göstergeleri öncelik olarak yalnızca ikinci önceliği belirleyen üç projede hedeflenmemiştir.

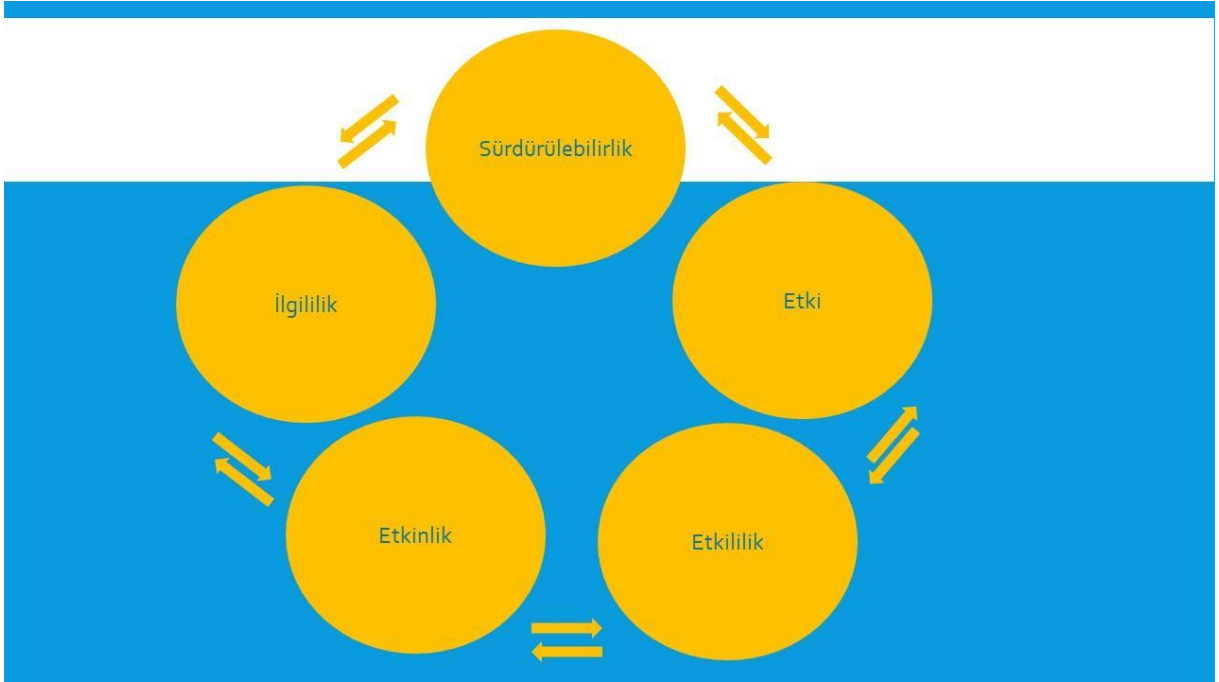
6.3 Değerlendirme Kriterleri Kapsamında Programın İncelenmesi

Program sonrası değerlendirme çalışması ile Ek 2. Proje Adları ve Yararlanıcı Kurumlar listesinde detayı verilen GRM programı kapsamında desteklenen toplam 10 adet proje değerlendirilmiş, her bir projenin çıktı ve sonuçlarının, programın amaç, öncelik ve hedefleri ile ilişkisi, başlangıçta belirlenen hedef çıktı ve sonuçlara ulaşma düzeyi, programların amaç ve önceliklerine ulaşma düzeyi **ilgili**lik, **etkinlik**, **etkililik**, **etki** ve **sürdürülebilirlik** kriterleri kapsamında incelenmiştir. İstanbul ilinde uygulaması tamamlanmış olan söz konusu projelerin uygulandığı ve sonuç ve çıktıların etkilendiği ilçeler bu çalışmanın kapsadığı alanı oluşturmaktadır.

Söz konusu program ile; İstanbul'da girişimcilik kültürünün geliştirilmesi, yenilikçi ve yaratıcı girişimciliğin yaygınlaştırılması ve girişimcilik ekosisteminin güçlendirilmesi ile İstanbul'un küresel rekabet gücünün artırılarak ekonomik ve sosyal kalkınmasına katkıda bulunmayı amaçlamaktadır. Program düzeyi performans göstergelerinde ve her projede ayrı ayrı olarak belirtilmiş olan proje performans göstergelerinde belirtilen kurum, kuruluş, meslek, kişiler vb. ise değerlendirme kapsamına alınan hedef kitleyi oluşturmaktadır.

Program sonrası değerlendirme ve etki analizi çalışmaları Kalkınma Ajansları Proje ve Faaliyet Destekleme Yönetmeliği'nin 47. Maddesinde belirtildiği üzere Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı tarafından belirlenmiş "Kalkınma Ajansları Uygulanan Mali Desteklerin Değerlendirilmesine İlişkin Usul ve Esaslar" gereğince yapılmıştır.

Şekil 2. Değerlendirme Kriterleri

Şekil 2'deki değerlendirme kriterleri kapsamında değerlendirilen hususlar kısaca aşağıdaki gibidir:

İlgililik: Projelerin program amaç ve öncelikler ile uyum ve tutarlılığı; programın bölgesel ve ulusal plan ve politikalar ile uyum ve tutarlılığı.

Etkinlik: Uygulanan desteklerden elde edilen çıktı ve sonuçların kullanılan kaynaklarla (girdiler) ne derece orantılı olduğu.

Etkililik: Elde edilen çıktı ve sonuçların programın temel amaç ve öncelikleri ile ne düzeyde örtüştüğü.

Etki: Projelerin uygulama aşamasında ve uygulamasının tamamlanmasını müteakip olumlu ya da olumsuz, beklenen veya beklenmeyen, doğrudan ya da dolaylı şekilde ortaya çıkan sosyal, ekonomik ve çevresel değişikliklerin düzeyi.

Sürdürülebilirlik: Proje çıktı ve sonuçlarının destek tamamlandıktan sonra da devam ettirilebilme düzeyi.

6.3.2 İlgililik

İlgililik kriteri kapsamında 1) projelerin program amaç ve öncelikleri ile uyum ve tutarlılığı ile 2) programın bölgesel ve ulusal plan ve politikalar ile uyum ve tutarlılığı değerlendirilmiştir. Bu çerçevede beklenen uyum ve tutarlılık, ilk olarak projelerin program amaç ve öncelikleri açısından daha sonra programın hem teklif çağrısı hem de teklif çağrısı sonrası dönemdeki bölgesel ve ulusal plan ve politikalar açısından incelenmiştir. İlgililik düzeyini değerlendirmek için program başvuru rehberi, bölgesel ve ulusal plan ve politikalar, anket çalışması ve odak grup görüşmeleri ile İSTKA İzleme ve Değerlendirme Birimi tarafından sunulan belgelerden elde edilen verilerden yararlanılmıştır. Böylece programın amaç ve önceliklerinin dar kapsamda proje düzeyinde amaç ve öncelikler ile geniş kapsamda bölgesel ve ulusal plan ve politikalar ile ne ölçüde örtüştüğü ortaya konmuştur.

Projelerin Program Amaç ve Öncelikleri ile İlgililiği

Sözleşmeye bağlanan 10 projenin 7'sinin Tablo 1'de yer alan "**Öncelik 1:** İstanbul da girişimcilik kültürünün yaygınlaştırılması" ve "**Öncelik 2:** İstanbul da işbirliğine dayalı, sürdürülebilir destek mekanizmalarıyla girişimciliğin geliştirilmesi." Alanları ile 3'ünün ise Sadece Öncelik 2 ile ilişkilendirildiği görülmüştür. Grafik 2'de yer aldığı üzere, projelerin %30'u Öncelik 2'yi ve %70'i ise her iki önceliği de baz almıştır.

Başvuru aşamasında proje tekliflerinin bağımsız değerlendiriciler ve değerlendirme komitesi tarafından yapılan değerlendirmeler kapsamında gözetilen kriterlerden biri de ilgililik olup tekliflerin programın amaç ve öncelikleri ile bölgesel ve ulusal plan ve politikalar açısından ilgililiği, 25 puan üzerinden değerlendirilmiştir. Değerlendirme sonuçlarına göre en düşük ilgililik puanının 18,0 en yüksek ilgililik puanının 23,5 ve tüm projelerin ilgililik puanı ortalamasının ise 20,2 olduğu görülmektedir.

Tablo 5. Projelerin Program Amaç ve Öncelikleri ile İlgililiği

S. N.	Referans No	İlgili Öncelik	İlgililik Sonuç Puanı	İlgililik Puan Ortalaması
1	TR10/16/GRM/0031	Öncelik 1 Öncelik 2	23,5	20,2
2	TR10/16/GRM/0084	Öncelik 1 Öncelik 2	21	

3	TR10/16/GRM/0101	Öncelik 1 Öncelik 2	20
4	TR10/16/GRM/0019	Öncelik 1 Öncelik 2	21,5
5	TR10/16/GRM/0029	Öncelik 2	20,5
6	TR10/16/GRM/0060	Öncelik 2	20
7	TR10/16/GRM/0042	Öncelik 1 Öncelik 2	18
8	TR10/16/GRM/0098	Öncelik 1 Öncelik 2	19,5
9	TR10/16/GRM/0067	Öncelik 1 Öncelik 2	18,5
10	TR10/16/GRM/0064	Öncelik 2	19,5

Programın Bölgesel ve Ulusal Plan ve Politikalar ile İlgiliği

Tablo 1’de görüldüğü üzere programın genel hedefi, “İstanbul’da girişimcilik kültürünün geliştirilmesi, yenilikçi ve yaratıcı girişimciliğin yaygınlaştırılması ve girişimcilik ekosisteminin güçlendirilmesi ile İstanbul’un küresel rekabet gücünün artırılarak ekonomik ve sosyal kalkınmasına katkıda bulunmaktır.” olarak belirlenmiştir. Bu doğrultuda programın teklif çağrısı dönemindeki 10. Kalkınma Planı (2014-2018) ve İstanbul Bölge Planı (2014-2023) plan ve politikadaki gelişme eksenini ve stratejik amaç(lar) ve hedef(ler) ile ilgili olduğu Şekil 3. Programın Bölgesel ve Ulusal Plan ve Politikalar ile İlgiliğinden takip edilebilmektedir.

Buna göre programın, teklif çağrısı dönemindeki 10. Kalkınma Planı (2014-2018) Gelişme Eksenini: YENİLİKÇİ ÜRETİM, İSTİKRARLI YÜKSEK BÜYÜME kapsamında aşağıdaki stratejik amaç ve hedeflerle ilgili olduğu görülmektedir:

- Türkiye’nin büyüme performansının daha ileri seviyelere taşınması ve yenilikçi bir üretim yapısıyla tahkim edilmesi
- Küresel ölçekte sanayi ve hizmetler sektörlerinde bilgiye dayalı rekabet, ekonomide yenilikçi bir üretim yapısı
- Yenilikçi ve sürdürülebilir üretim sürecinin gerektirdiği becerilerle donatılmış bireylerin yetiştirilmesi
- Ar-Ge ve teknoloji politikalarının gerek mevcut sektörlerin verimliliklerini artırmada gerek sanayide verimliliği yüksek sektörlerin hâkim olduğu bir yapıya dönüşümün sağlanması
- Yenilik ve yeniliğe uygun ortamın yaratılması açısından; teşvik, KOBİ, fikri ve sınai mülkiyet, bilgi ve iletişim teknolojileri politikalarının uyum içerisinde uygulanması
- İşgücü piyasasının etkinleştirilmesi, teknoloji ve yenilik geliştirme kapasitesinin artırılması, fiziki altyapının güçlendirilmesi ve kurumsal kalitenin iyileştirilmesi

İstanbul Bölge Planı (2014-2023) Gelişme Eksenini: KÜRESEL EKONOMİDE SÖZ SAHİBİ, YÜKSEK KATMA DEĞER ÜRETEN, YENİLİKÇİ VE YARATICI EKONOMİ kapsamında aşağıdaki stratejik amaç ve hedeflerle ilgili olduğu görülmektedir:

- Küresel Ekonomide Stratejik Aktör
  - İstanbul’un ekonomik anlamda küresel çekim merkezi olması

- İstanbul'un dış ticaretinin güçlendirilmesi
- Küresel Değer Zincirince Rekabetçi Konum
  - İstanbul'un küresel rekabet gücünü ortaya koyabileceği ve uluslararası değer zincirinde yüksek katma değerli işlevler edineceği sektörlerde uzmanlaşması ve bu sektörlerin geliştirilmesi
- Sanayide Dönüşüm
  - Sanayide ileri teknoloji kullanan, yüksek katma değer üreten ve nitelikli işgücü istihdam eden bir üretim yapısının oluşturulması
- Artan Ar-Ge ve Yenilik
  - Ar-Ge ve yenilik çalışmalarında paydaşlar arası iş birliği, paylaşım ve koordinasyonu teşvik edecek inisiyatifler, ara yüz mekanizmaları ve iş birliği ağlarının geliştirilmesi
  - İstanbul'un Ar-Ge ve yenilik alanlarında insan kaynağı kapasitesinin artırılması
- Nitelikli Girişimcilik
  - Girişimcilik kültürünün yaygınlaştırılması, girişimci niteliğinin artırılması
  - Girişimcilik odaklı destek mekanizmalarının ve altyapılarının iyileştirilmesi ve çeşitlendirilmesi, bu desteklere erişimin kolaylaştırılması
  - İstanbul Girişimcilik Ekosistemi içindeki iş birliklerinin geliştirilmesi ve yeni iş birliklerinin kurulması, ekosistemin nitelikli bilgiye hızlı ve güvenli erişiminin sağlanması

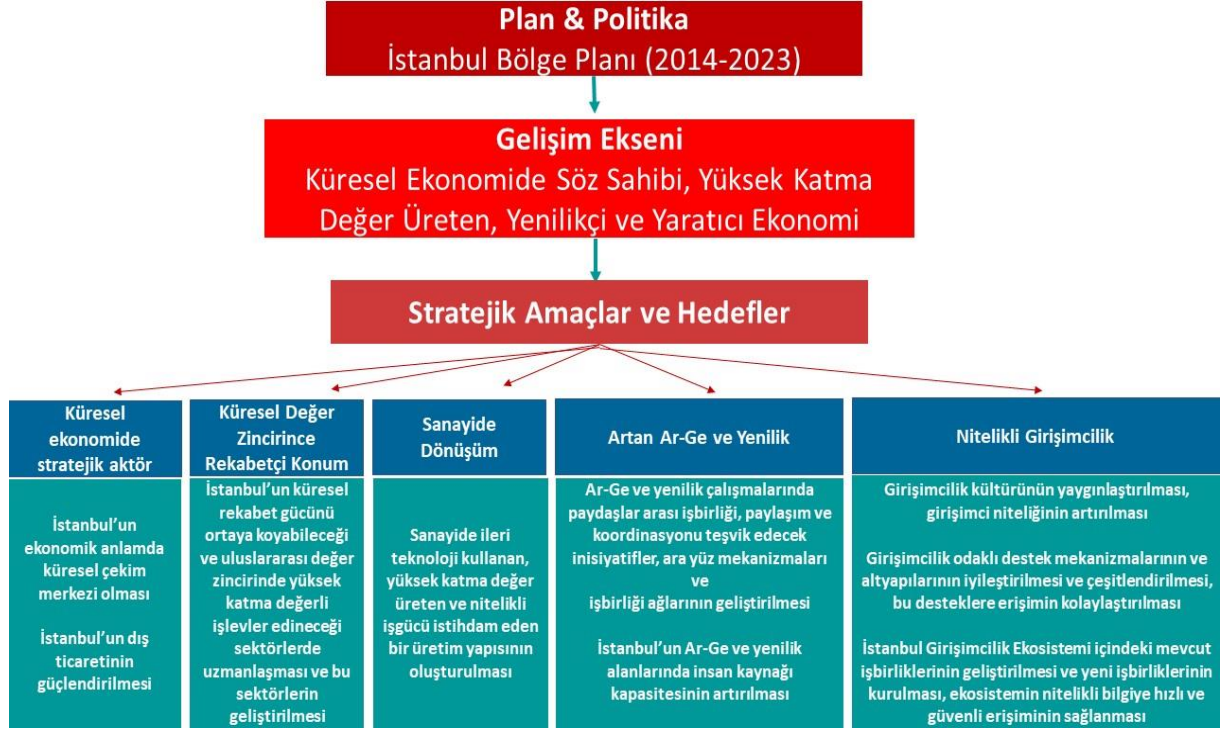
Bununla birlikte, programın, teklif çağrısı sonrası döneme tekabül eden 11. Kalkınma Planı (2019-2023) Gelişme Eksenine: REKABETÇİ ÜRETİM VE VERİMLİLİK kapsamında Ar-Ge ve Yenilikler ile Kritik Teknolojiler amaç ve hedefleriyle ilgili olduğu görülmektedir.

Programın, 10. Kalkınma Planı, 11. Kalkınma Planı ve İstanbul Bölge Planı (2014-2019) ile uyumlu olduğu görülmektedir.

Şekil 3. Programın Ulusal Plan ve Politikalar ile İlgiliği

Şekil 4. Programın Bölgesel Plan ve Politikalar ile İlgiliği

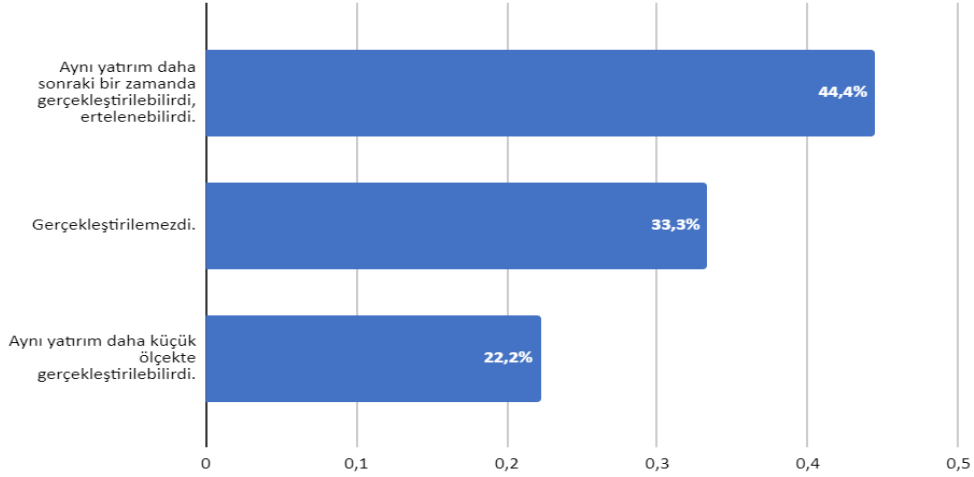

6.3.2 Etkinlik

Etkinlik kriteri kapsamında, uygulanan desteklerden elde edilen çıktı ve sonuçların kullanılan kaynaklarla (girdiler) ne derece orantılı olduğu, destek bütçesiyle daha fazlasının elde edilemeyeceği değerlendirilmiştir. Bu çerçevede desteğin doğurduğu maliyete oranla fayda üretme düzeyi incelenmiştir. Etkinlik düzeyini değerlendirmek için program başvuru rehberi, anket verileri, derinlemesine görüşmeler ve odak grup görüşmelerinden yararlanılmıştır. Böylece ekonomik, operasyonel ve süreç etkinliği olmak üzere 3 unsur bağlamında kaynakların nasıl kullanıldığı ortaya konmuştur.

Alt başlıklarda bu üç unsur detaylı açıklanacak olmakla birlikte yararlanıcıların programın etkinliğine dair genel görüşleri Grafik 6'dan takip edilebilmektedir. Buna göre yararlanıcıların %33,3'ü "yatırım gerçekleştirilemezdi", %22,2'si "aynı yatırım daha küçük ölçekte gerçekleştirilebilirdi", %44,4'ü "aynı yatırım daha sonraki bir zamanda gerçekleştirilmek üzere ertelenirdi" diyerek görüş belirtmiş olup yatırımın aynı şekilde gerçekleştirileceği yönünde görüş belirtmiş olan hiçbir yararlanıcı bulunmamaktadır.

Grafik 6. Genel Etkinlik Değerlendirmesi

Bu genel etkinlik değerlendirmesinin yanı sıra yararlanıcıların programın etkinliğine etki eden faktörlerin düzeyi ile ilgili görüşlerine dair ortalama veriler ise Tablo 6'da sunulmaktadır. Buna göre yararlanıcıların en fazla zorlandıkları konu; satın alma süreci olmuştur, ancak zorlanma oranı yine oldukça düşüktür (%32,2).

Tablo 6. Genel Etkinlik Düzeyine Etki Eden Faktörler

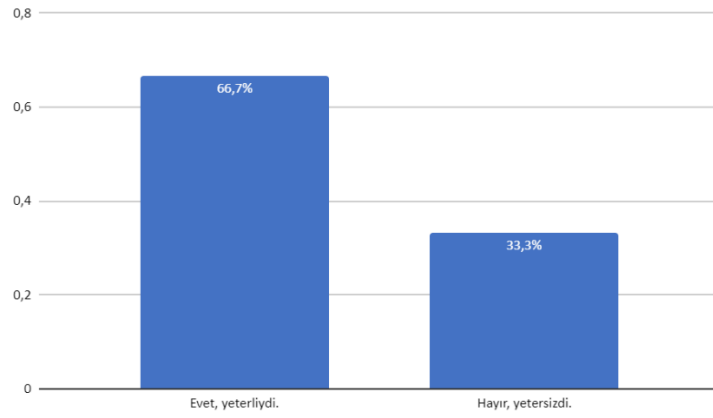
Proje uygulama süreçleri faktörler	Zorlanmadık diyenlerin oranları
Görünürlük ve tanıtım faaliyetleri	100,0%
Ajans ile iletişim	100,0%
Proje yönetimi	88,9%
Personel yönetimi	88,9%
Sözleşme prosedürleri	88,9%
Raporlama prosedürleri	88,9%
İzleme süreci	88,9%
Proje süresi kullanımı	88,9%
Bütçe kullanımı	88,9%
Satın alma süreci	77,8%

Ekonomik Etkinlik

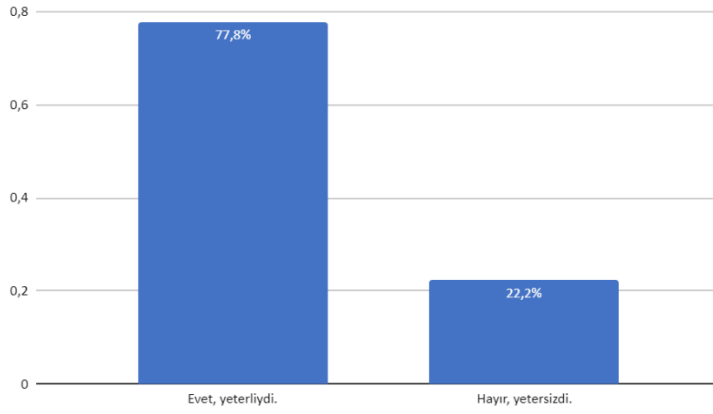
Ekonomik etkinlik kapsamında programın toplam hibe miktarı, yararlanıcılar tarafından öngörülen proje bütçe miktarı ve Ajans tarafından sunulan destek miktarı açısından programın değerlendirilmesi

yönünde veri derlenmiştir. Buna göre yararlanıcıların %66,7'ı programın toplam hibe miktarını, %77,8'i proje için öngördükleri bütçe miktarını ve %77,8'i de Ajans destek miktarını yeterli bulmuştur. Program Toplam Hibe Miktarından yararlanıcıların diğerlerine kıyasla daha az memnun olduğu dikkat çekmektedir

Grafik 7. Ekonomik Etkinlik Değerlendirmesi-Program Toplam Hibe Miktarı

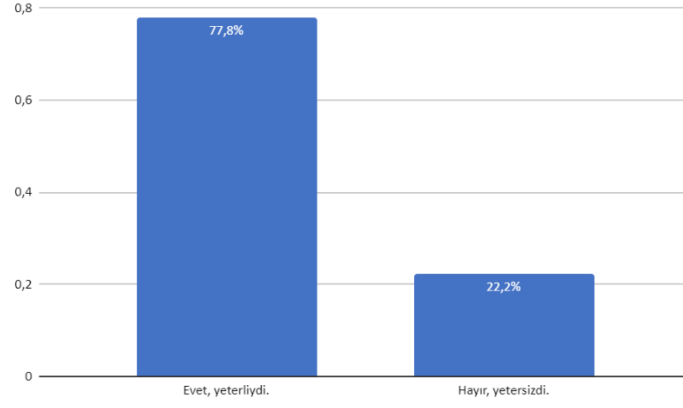

Grafik 8. Ekonomik Etkinlik Değerlendirmesi-Proje Öngörülen Bütçesi

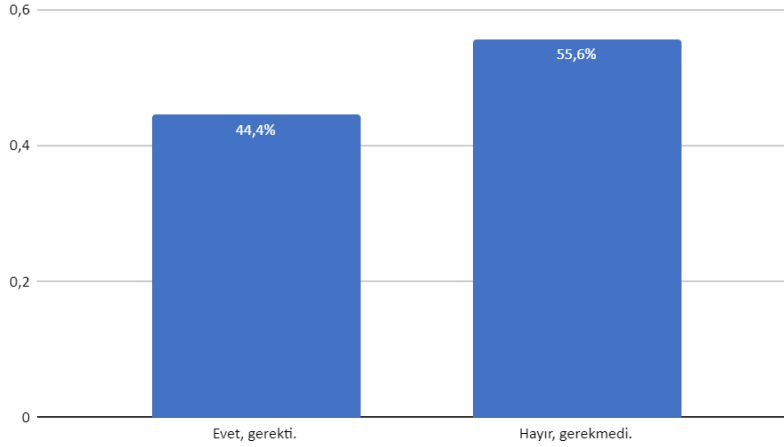
Grafik 9. Ekonomik Etkinlik Değerlendirmesi-Ajans Destek Miktarı

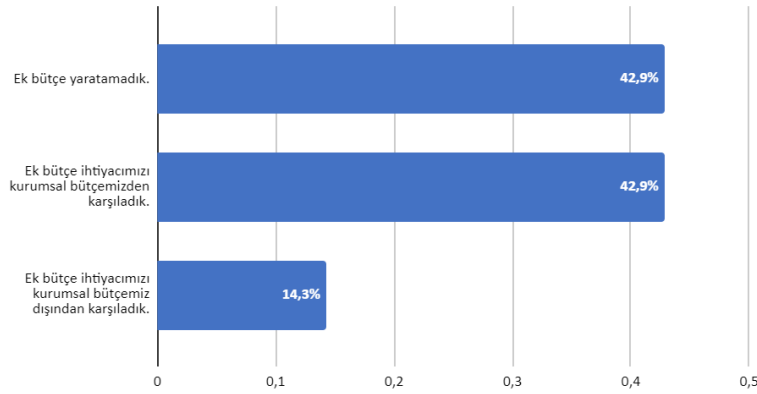
Yararlanıcılara anket çalışmasında, projelerini uygularken ek bütçeye ihtiyaç duyup duymadıkları ve ek bütçe gerekirse bunu nereden karşıladıkları da sorulmuştur. Buna göre yararlanıcıların %44,4'ü ek bütçe yaratmaya ihtiyaç duyduğunu belirtirken, %55,6'sı ek bütçeye gerek olmadığını belirtmiştir (Grafik 10). Ek bütçeye ihtiyaç duyanların %42,9'u bu bütçeyi kurumsal bütçelerinden karşıladığını, %42,9'u bu bütçeyi karşılayamadıklarını ve %14,3'ü kurumsal bütçe dışından karşıladıklarını beyan etmektedir (Grafik 11).

Grafik 10. Ekonomik Etkinlik Değerlendirmesi-Ek Bütçe

Grafik 11. Ekonomik Etkinlik Değerlendirmesi-Ek Bütçenin Nasıl Karşılandığı

Ek bütçe ihtiyacınızı nasıl karşıladınız?

Operasyonel Etkinlik

Operasyonel etkinlik kapsamında daha önce Tablo 2’de belirtilmiş olan programın bütçe gerçekleştirmelerinin proje bazlı detayı niteliğinde olan projelerin bütçe gerçekleştirmeleri, Ek 4. Projelerin bütçe gerçekleştirmeleri tablosundan takip edilebilmektedir. Bu verilere göre her bir proje için program sonunda gerçekleşen destek tutarının sözleşmeye bağlanan destek tutarına oranı doğrultusunda proje bazlı bütçe gerçekleştirme oranlarına ulaşılmaktadır. En düşük bütçe gerçekleştirme oranı %69 olup en yüksek bütçe gerçekleştirme oranı %98’dir. Ek 4 aynı zamanda bütçe gerçekleştirme oranı ortalamasını da sunmaktadır. Buna göre program sonunda ulaşılan bütçe gerçekleştirme oranı ortalaması, %84,9’dur. Bu oran, projelerini tamamlamış yararlanıcıların sözleşmelerindeki destek miktarının %84,9’unu kullanabildiğini göstermektedir.

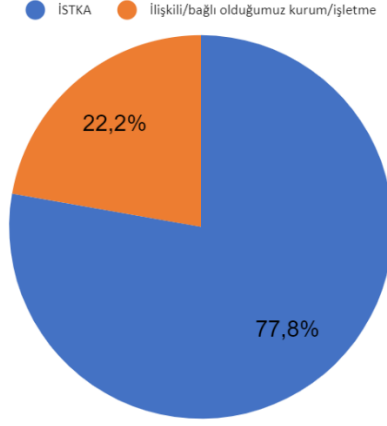
Şekil 5. Bütçe Gerçekleştirme Oranı Hesaplaması

$$\text{Bütçe gerçekleştirme oranı} = \frac{\text{Gerçekleşen destek tutarı}}{\text{Sözleşmeye bağlanan destek tutarı}} \times 100$$

Süreç Etkinliği

Süreç etkinliği kapsamında yararlanıcıların programdan haberdar olma yolları Şekil 8’den; başvuru, değerlendirme, uygulama ve izleme süreçleri açısından programın değerlendirilmesi Şekil 9’dan takip edilebilmektedir.

Grafik 12. Yararlanıcıların Programdan Haberdar Olma Yolları

Grafik 12'ye göre program tanıtımında en etkili yöntemin öncelikle yararlanıcıların ilişkili/bağlı oldukları kurum/işletme (%77,8) daha sonra yararlanıcıların Ajans tarafından gerçekleştirilen tanıtım ve bilgilendirme faaliyetleri (%22,2) olduğu görülmektedir. Medya ve diğer yollarla programdan haberdar olma oranı (%0) ise gerçekleşmemiştir.

Program başvuru, değerlendirme, uygulama ve izleme süreçleri ele alındığında başvuru süreci memnuniyet oranının 5 üzerinden 4,85, değerlendirme süreci memnuniyet oranı ortalamasının 4,45 uygulama ve izleme süreci memnuniyet oranının ise 4,52 olduğu görülmektedir. Bununla birlikte yararlanıcıların tamamı, proje başvuru ve rehberlerinin açıklık ve anlaşılabilirliği, değerlendirme kriterlerinin adillliği, şeffaflığı ve proje süresince Ajans ile kurdukları iletişim konusunda 4,67 oranında olumlu görüş bildirmiştir (Tablo 7).

Tablo 7. Süreç Etkinliğinin Değerlendirilmesi

Başvuru, değerlendirme, uygulama ve izleme süreçleri açısından programın değerlendirilmesi	5 üzerinden verilen puanların ortalaması
Proje/Program ile ilgili gereken tüm bilgileri, başvuru rehberi ve eklerinde bulabildik.*	4,9
Ajans ile sözleşme imzalama aşamasındaki prosedür etkin işledi.**	4,9
Proje başvuru rehberi açık ve anlaşılırdı.*	4,8
Proje süresince Ajans ile kolaylıkla iletişim kurabildik.***	4,8
Süreçte yaşanan sorunlarla ilgili olarak Ajans gerekli yardımı sağladı.***	4,7
Değerlendirme kriterleri adil.**	4,6
Değerlendirme kriterleri şeffaftı.**	4,6
Projenin uygulanması için verilen süre yeterliydi.***	4,3
Proje izleme sürecinde talep edilen raporlar ve kapsamı makuldü.***	4,3
Başvuru ile destek kararının açıklanması arasında geçen sürenin uzunluğu makuldü.**	3,7

*Başvuru süreci; **Değerlendirme süreci; ***Uygulama ve izleme süreci

6.3.3 Etkililik

Etkililik kriteri kapsamında, elde edilen çıktı ve sonuçlar ile programın temel amaç ve önceliklerinin karşılaştırması yapılmıştır. Bu çerçevede programın, amaç ve önceliklerine ne düzeyde ulaşmış olduğu incelenmiştir. Etkililik düzeyini değerlendirmek için program başvuru rehberi, anket verileri ve odak grup görüşmelerinden yararlanılmıştır.

Öncelikler bazında göstergelerin gerçekleşme oranlarına bakıldığında, Öncelik 1'i baz alarak projelerini tamamlayan kurumların göstergelerini gerçekleştirme oranlarına bakıldığında, en yüksek gerçekleşme oranlarının %190 ile S41: Bilinçlendirme/Yaygınlaştırma Faaliyetine (Seminer, Konferans, Sergi, Çalıştay vs.) Katılan Kurumların Sayısı ve %180 ile S27: Girişimci Sayısı (Kadın) göstergeleri olduğu görülmektedir. Öncelik 2'ye göre projelerini tamamlayanlar arasında hedeflenenin altında kalan ve en düşük gerçekleşme oranına sahip gösterge ise %25 oranlarıyla G2: Geçici İstihdam olmuştur. S3, S4, S6, G1, G10, S28 göstergeleri öncelik olarak yalnızca ikinci önceliği belirleyen üç projede hedeflenmemiştir. Öncelik 2'yi baz alarak projelerini tamamlayan kurumların göstergelerini gerçekleştirme oranlarına bakıldığında, en yüksek gerçekleşme oranlarının %190 ile S41: Bilinçlendirme/Yaygınlaştırma Faaliyetine (Seminer, Konferans, Sergi, Çalıştay vs.) Katılan Kurumların Sayısı ve %180 ile S27: Girişimci Sayısı (Kadın) göstergeleri olduğu görülmektedir. Öncelik 2'ye göre projelerini tamamlayanlar arasında hedeflenenin altında kalan ve en düşük gerçekleşme oranına sahip gösterge ise %25 oranlarıyla G2: Geçici İstihdam olmuştur. S3, S4, S6, G1, G10, S28 göstergeleri öncelik olarak yalnızca ikinci önceliği belirleyen üç projede hedeflenmemiştir.

Genel olarak 10 projenin hedeflediği ve gerçekleştirdiği göstergelere bakıldığında, hedeflenen zorunlu göstergelerden (S1-G1 aralığı) S5 ve G1'de belirlenen hedeflere ulaşamadığı, diğer göstergelerin hedeflerine ulaştığı, hatta S1 ve S2'nin hedeflenen üzerinde sonuçlandığı görülmektedir. Zorunlu olmayan göstergelerin gerçekleşme oranlarına bakıldığında ise gerçekleşme oranı en düşük olan göstergenin %25 oranıyla G2: Geçici İstihdam olduğu görülmektedir. Tüm göstergeler içerisinde gerçekleşme oranı en yüksek olan gösterge %137 ile S1: Doğrudan Faydalanıcı Sayısı- Girişimcilik ve İş Geliştirme Danışmanlığı Alan olmuştur. Tüm göstergelerin hedeflenenlerinin gerçekleşme oranları ortalaması ise %104'tür. Yani, genel tabloya bakıldığında projelerin hedeflediği göstergelerinin gerçekleşme oranları başarıyla sonuçlanmıştır.

Etkililik kriterlerine göre projelerin başarı oranlarına yer verilmiştir. Anket cevapları incelendiğinde herhangi bir etkililik kriteri kapsamında "Öngörülmüştü ancak gerçekleşmedi" ifadesi yer almamaktadır. Aksine, "Proje ile girişimciler ve alandaki uzmanlar arasında köprü sağlayabilecek bir yapı ya da platform oluşması sağlanmıştır." Ve "Proje kapsamında girişimcilik kültürünün geliştirilmesi için halihazırda özel sektörde yönetici olarak çalışan kişilerin farkındalık seviyeleri artırılmıştır." İfadelerinin öngörülmeyeceği halde gerçekleştiği görülmektedir. Buradan hareketle Şekil 4'teki formül verilere uygulandığında etkililik düzeyinin %103,6 olarak gerçekleştiği görülmektedir.

Tablo 8. Projelerin Çıktılarının Hedeflenen ve Gerçekleşen Değerleri

	Öngörülmüştü ve gerçekleşti	Öngörülmemiştir ama gerçekleşti	Toplam
Proje, İstanbul'da girişimcilik kültürünün yaygınlaşmasına katkıda bulunmuştur.	100,0%	0,0%	100,0%
Proje kapsamında farklı paydaşlarla (kamu, üniversiteler) etkin iş birliği yapılmıştır.	100,0%	0,0%	100,0%
Proje çıktıları gençlerin girişimciliğe yönlendirilmesine katkıda bulunmuştur.	88,9%	0,0%	88,9%
Proje kapsamında yaygın eğitim programı tasarlanmış, bu sayede farklı yaş gruplarındaki kişilere girişimcilik konusunda bilgi verilmiştir.	88,9%	0,0%	88,9%

Proje ile girişimciler ve alandaki uzmanlar arasında köprü sağlayabilecek bir yapı ya da platform oluşması sağlanmıştır.	66,7%	11,1%	77,8%
Proje kapsamında girişimcilik kültürünün geliştirilmesi için halihazırda özel sektörde yönetici olarak çalışan kişilerin farkındalık seviyeleri artırılmıştır.	55,6%	11,1%	66,7%
Proje ile girişimcilerin teknolojik ihtiyaçlarının karşılanması için altyapı sağlanmıştır.	55,6%	0,0%	55,6%
Proje girişimcilerin uluslararası kaynak ve platformlara erişimini kolaylaştıracak araçları girişimcilere sağlamıştır.	44,4%	0,0%	44,4%
Proje ile ilköğretim ve lise öğrencilerinin girişimciliğe bakışı olumlu yönde gelişmiştir.	22,2%	0,0%	22,2%

Şekil 6. Etkililik Oranı Hesaplama

$$\text{Etkililik oranı} = \frac{\text{Gerçekleşen değer}}{\text{Hedeflenen değer}} \times 100$$

6.3.4 Etki

Etki kriteri kapsamında projelerin uygulama aşamalarında ve uygulamaların tamamlanmasını müteakip olumlu ya da olumsuz, beklenen veya beklenmeyen, doğrudan ya da dolaylı şekilde ortaya çıkan sosyal, ekonomik ve çevresel değişiklikler ölçülmüştür. Etki düzeyini değerlendirmek için anket verileri, derinlemesine görüşmeler ve odak grup görüşmelerinden yararlanılmıştır. Böylece desteğin sosyal, ekonomik ve çevresel açıdan ne düzeyde fark yarattığı ortaya konmuştur.

Sosyal Etki

Sosyal etki kapsamında projelerin uygulama aşamalarında ve uygulamaların tamamlanmasını müteakip paydaşlarla ilişki geliştirmeye yönelik kazanılan değişiklikler açısından programın değerlendirilmesi Grafik 13'ten takip edilebilmektedir. Burada sosyal etki kapsamında değerlendirilen tüm başlıklarda değerlendirmelerin oldukça olumlu olduğunu söylemek mümkündür. Yalnızca "Ürün/hizmet/süreçlerimizdeki sorunları tespit ve analiz yeteneğimiz arttı" ifadesine "Katılıyorum" deme oranı %66,7 olarak gerçekleşmiştir. Buradan, tespit ve analiz yeteneğine yönelik çalışmalarda eksiklikler olduğu anlaşılmaktadır.

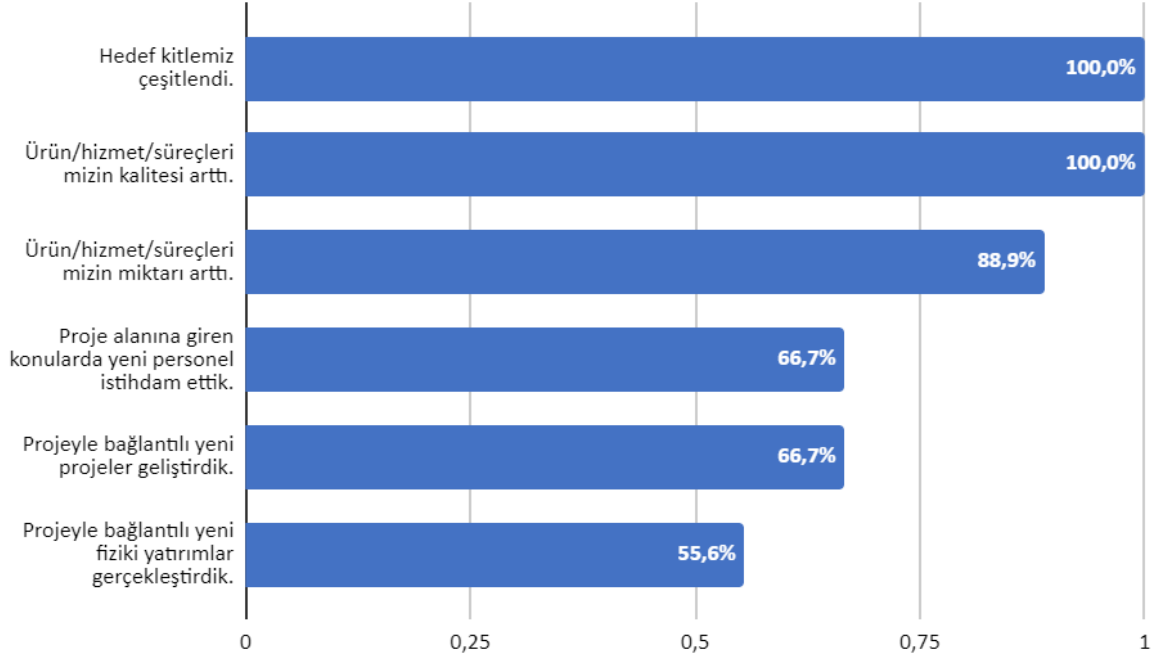
Grafik 13. Sosyal Etki Değerlendirmesi

Ekonomik Etki

Ekonomik etki kapsamında projelerin uygulama aşamalarında ve uygulamaların tamamlanmasını müteakip hedef grup üstündeki ekonomik değişiklikler açısından programın değerlendirilmesi Grafik 14'ten takip edilebilmektedir. Detaylı incelendiğinde projeye bağlantılı yeni projeler geliştirilmesi; ürün, hizmet ve süreçlerdeki kalite artışı ile hedef kitledeki çeşitlenme konularında yararlanıcıların %100'ü etkinin varlığını belirtmiştir. Bununla birlikte ürün, hizmet ve süreçlerdeki miktar artışı konusunda yararlanıcıların %88,9'u etkinin varlığını ifade etmiştir. Projeye bağlantılı yeni fiziki yatırımlar geliştirilmesi konusunda ise yararlanıcıların %55,6'sı etkinin varlığını belirtmiştir. Son olarak proje alanına giren konularda yeni personel istihdam edilmesine ilişkin olarak yararlanıcıların %66,7'si etkinin varlığını belirtmiştir. Buradan da görüldüğü üzere ekonomik çarpan etkinin sağlanması konusunda en sınırlı konunun yeni fiziki yatırımların sağlanması olduğu, ancak bunun haricindeki konularda projeler kalıcı bir etki bırakmıştır.

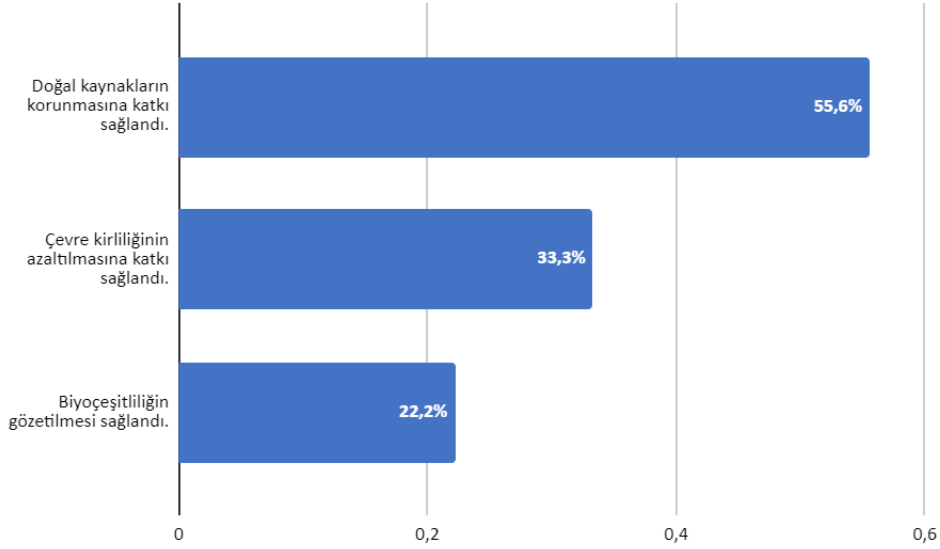
Grafik 14. Ekonomik Etki Değerlendirmesi

Çevresel Etki

Çevresel etki kapsamında projelerin uygulama aşamalarında ve uygulamaların tamamlanmasının ardından çevresel sonuçlardaki değişiklikler açısından programın değerlendirilmesi Grafik 15'ten takip edilebilmektedir. Doğal kaynakların korunmasına katkı sağlanması konusunda yararlanıcıların %55,6'sı etkinin varlığını belirtmiştir. Bununla birlikte, çevre kirliliğinin azaltılmasına katkı sağlanması konusunda yararlanıcıların %33,3'ü, biyoçeşitliliğin gözetilmesi konusunda ise yararlanıcıların %22,2'si etkinin varlığını belirtmiştir. Burada dikkat çeken husus, projelerin çevresel etki konusunda sınırlı kalması olmuştur. Gelecek dönemde programların kurgulanması ve uygulanması aşamasında projelerin çevresel etkilerinin de gözetilmesi bir gereklilik olarak öne çıkmaktadır.

Grafik 15. Çevresel Etki Değerlendirmesi

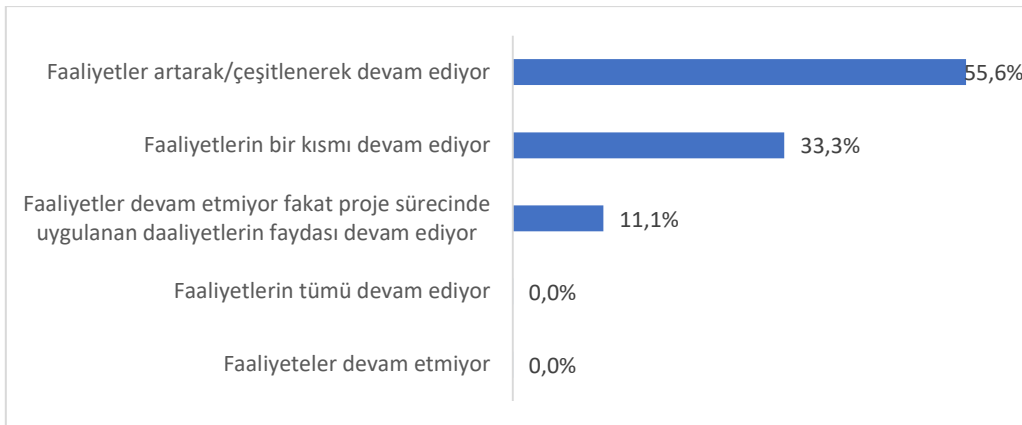

6.3.5 Sürdürülebilirlik

Sürdürülebilirlik kriteri kapsamında, proje çıktı ve sonuçlarının destek tamamlandıktan sonra da devam ettirilebilme durumu değerlendirilmiştir. Bu çerçevede sosyal, ekonomik ve çevresel etkenler ile risklerin mevcudiyeti ve proje uygulamalarını etkileme düzeyi dikkate alınmıştır. Sürdürülebilirlik düzeyini değerlendirmek için anket verileri, derinlemesine görüşmeler ve odak grup görüşmelerinden yararlanılmıştır. Böylece desteğin net faydalarının destek sona erdikten sonra ne ölçüde devam ettiği ortaya konmuştur.

Grafik 16'ya göre yararlanıcıların %55,6'si faaliyetlerin artarak/çeşitlenerek devam ettiğini, %33,3'ü faaliyetlerin bir kısmının devam ettiğini belirtmiştir. Faaliyetlerinin devam etmediğini belirtmiş olan hiçbir yararlanıcı olmamakla birlikte %11,1'lik bir kesim, faaliyetlerinin devam etmediğini fakat proje süresince uygulanan faaliyetlerin faydasının devam ettiğini belirtmiştir.

Grafik 16. Sürdürülebilirlik Değerlendirmesi

Yapılan derinlemesine görüşmede ise deneyim paylaşımı ve proje döngüsü sonrasında projelerin devamlılığı için ek desteklere ihtiyaca dikkat çekilmektedir.

“İSTKA’nın bu işi daha önce yürütmüş olduğu ekiplerden havuzu olsa, bununla ilgili kurgularsa fonlayan ekibin dışında, deneyim paylaşım programı yok bildiğim kadarıyla. Proje döngüsü bittiğinde proje de bitiyor.” (Derinlemesine görüşme katılımcısı)

7. SONUÇ ve DEĞERLENDİRMELER

Bu raporda İstanbul Kalkınma Ajansı (İSTKA)'nca 2016 yılında çağrısı gerçekleştirilmiş olan Girişimcilik Mali Destek Programı (GRM)'nin OECD (2021) kriterlerinin esas teşkil ettiği ve Kalkınma Ajanslarınca Uygulanan Mali Desteklerin Değerlendirilmesine İlişkin Usul ve Esaslar tarafınca belirlenmiş olan ilgililik, etkinlik, etkililik, etki, sürdürülebilirlik olmak üzere 5 kriter çerçevesinde değerlendirmesi yapılmıştır. Değerlendirmede Ek 5'teki uygulama anketi yanıtları, Ek 6'daki odak grup görüşme soruları, program başvuru rehberi, proje raporları ile ilgili stratejik belge ve dokümanlar kullanılmıştır.

İlgililik kriteri açısından projeler hem program amaç ve öncelikleri ile uyumlu ve tutarlı hem de program amaç ve öncelikleri gerek teklif çağrısı gerekse teklif çağrısı sonrası dönemdeki bölgesel ve ulusal plan ve politikalar ile uyumlu ve tutarlıdır. Başvuru aşamasında proje tekliflerinin bağımsız değerlendiriciler ve değerlendirme komitesi tarafından yapılan değerlendirmeler kapsamında gözetilen kriterlerden biri de ilgililik olup tekliflerin programın amaç ve öncelikleri ile bölgesel ve ulusal plan ve politikalar açısından ilgililiği, 25 puan üzerinden değerlendirilmiştir. Değerlendirme sonuçlarına göre en düşük ilgililik puanının 18,0 en yüksek ilgililik puanının 23,5 ve tüm projelerin ilgililik puanı ortalamasının ise 20,2 olduğu görülmektedir.

Etkinlik kriteri açısından, ilan edilen program bütçesinin %16'sı sözleşmeye bağlanarak hibe edilmesi taahhüt edilmiştir. Bununla birlikte gerçekleşen toplam destek tutarı, 4.352.504,39 TL ile sınırlı kalmıştır. Bu analizde aynı zamanda etkinlik kriteri kapsamında, uygulanan desteklerden elde edilen çıktı ve sonuçların kullanılan kaynaklarla (girdiler) ne derecede orantılı olduğu ele alınarak i) program hibe miktarı, talep edilen bütçe miktarı ve ajans destek miktarı açısından ekonomik etkinlik, ii) proje bazlı bütçe gerçekleştirme oranları açısından operasyonel etkinlik, iii) başvuru, değerlendirme, uygulama ve izleme süreçleri açısından süreç etkinliği olmak üzere 3 unsur da değerlendirilmiştir. Öncelikle İSTKA'nın yaptığı yatırım olmasaydı katılımcıların %33,3'ü projelerinin gerçekleştirilemeyeceğini belirtmektedir. Katılımcıların %44,4'ü ise zamanlamaya dikkat çekmekte, eğer bu yatırım olmasaydı projelerinin ertelenebileceğini ve daha ilerleyen bir zamanda yapılabileceğini ifade etmiştir. Son olarak katılımcıların %22,2'si ise yatırımın ölçeğinin azalacağını, bu anlamda İSTKA'nın desteğinin yapılan projelerin ölçeğini olumlu yönde etkilediğini ifade etmektedir. Anket katılımcılarının %44,4'ü proje yürütme sürecinde ek bütçeye ihtiyaç duyduklarını belirtmiştir. Ancak bu ihtiyacı ifade eden kurumlardan %42,9'u bu ihtiyaç duydukları ek bütçeyi yaratamadıklarını ifade etmiştir. Bunun haricinde ek bütçe ihtiyaçları büyük çoğunlukla kurum içerisinden karşılanmıştır.

Etkililik çerçevesinde programın, amaç ve önceliklerine ne düzeyde ulaşmış olduğu incelenmiştir. Etkililik düzeyini değerlendirmek için program başvuru rehberi, anket verileri ve odak grup görüşmelerinden yararlanılmıştır. Burada temel kriter öngörülen tüm etkilerin gerçekleşip gerçekleşmediği, öngörülmediği halde gerçekleşen ek etki alanları bulunup bulunmadığıdır. Katılımcıların anketlere verdikleri cevaplar incelendiğinde öngörüldüğü halde gerçekleştirilmeyen bir etkinin bulunmadığı, tersine iki farklı etki kategorisinde öngörülmediği halde olumlu bir gelişme kaydedildiği görülmüştür. Buna göre etkililik oranı %103,6 olarak gerçekleşmiştir.

Etki kriteri açısından projelerin uygulama aşamalarında ve uygulamaların tamamlanmasının ardından herhangi bir olumsuz sosyal, ekonomik ve çevresel etki bulunmama ile birlikte yararlanıcıların kurumlarının saygınlığı ve bilinirliğindeki artış konusunda yararlanıcılar %100 etkinin varlığından söz etmektedir. Sosyal etki açısından bakıldığında, ürün, hizmet ve süreçlerdeki kalite artışı ile hedef kitledeki çeşitlenme konularında yararlanıcıların %100'ü etkinin varlığını belirtmiştir. Ürün, hizmet ve süreçlerdeki miktar artışı konusunda ise yararlanıcıların %88,9'u etkinin varlığını belirtmiştir. Projeye bağlantılı yeni fiziki yatırımlar geliştirilmesi konusunda ise yararlanıcıların %55,6'sı etkinin varlığını belirtmiştir. Proje alanına giren konularda yeni personel istihdam edilmesi konusunda yararlanıcıların %66,7'si etkinin varlığını belirtmiştir. Ekonomik etkiye bakıldığında, ortalama bir değer ile ifade etmek gerekirse ekonomik etki kapsamında yararlanıcıların %75'inin ekonomik etkinin varlığını belirttiği anlaşılmaktadır. Çevresel etki kapsamında projelerin uygulama aşamalarında ve uygulamaların tamamlanmasının ardından çevresel sonuçlardaki değişiklikler sorulmuş olup doğal kaynakların korunmasına katkı sağlanması konusunda yararlanıcıların %55,6'sı etkinin varlığını belirtmiştir. Bununla birlikte, çevre kirliliğinin azaltılmasına katkı sağlanması konusunda yararlanıcıların %33,3'ü, biyoçeşitliliğin gözetilmesi konusunda ise yararlanıcıların %22,2'si etkinin varlığını belirtmiştir.

Sürdürülebilirlik kriteri açısından yararlanıcıların %55,6'si faaliyetlerin artarak/çeşitlenerek devam ettiğini, %33,3'ü faaliyetlerin bir kısmının devam ettiğini belirtmiştir. Faaliyetlerinin devam etmediğini belirtmiş olan hiçbir yararlanıcı olmamakla birlikte %11,1'lik bir kesim, faaliyetlerinin devam etmediğini fakat proje süresince uygulanan faaliyetlerin faydasının devam ettiğini belirtmiştir.

Özetlenecek olursa elde edilen verilerin analizi ile ulaşılmış olan bulgular; programın amacı doğrultusunda başarıyla uygulanmış olduğunu, yararlanıcıların proje hedeflerini gerçekleştirerek öngörülen çıktı ve sonuçları elde etmiş olduklarını işaret etmektedir. Proje başvuru ve uygulama süreçlerindeki potansiyel zorluklar anket katılımcılarının dikkatine sunulmuş olsa da yapılan derinlemesine görüşme ve odak grup toplantısında katılımcılar bu zorluklara doğrudan işaret etmemektedir. Burada verilen desteklerin tek handikabının özellikle kurulan yapıların sürdürülebilirlik maliyetlerinin devamlılığı konusunda olabileceği katılımcılar tarafından işaret edilmektedir. Bu açıdan program kapsamında uygulanan projelerin sürdürülebilirliği adına devam projeleriyle desteklenmesi, var olan yapıların devamlılığının gözetildiği desteklerin tasarlanması önemli hale gelmektedir.

8. EKLER

Ek 1. Program Düzeyi Performans Göstergeleri

Kod	Gösterge	Birim	Açıklama	Türü
S1	Doğrudan Faydalanıcı Sayısı	Kişi	Proje Kapsamında Düzenlenen Faaliyetlerden Doğrudan Yararlanan Faydalanıcı Sayısı	Sonuç
S2	Doğrudan Faydalanıcı Sayısı - Kadın	Kişi	Proje Kapsamında Düzenlenen Faaliyetlerden Doğrudan Yararlanan Kadın Sayısı	Sonuç
S3	Doğrudan Faydalanıcı Sayısı - Engelli	Kişi	Proje Kapsamında Düzenlenen Faaliyetlerden Doğrudan Yararlanan Engelli Sayısı	Sonuç
S4	Doğrudan Faydalanıcı Sayısı - Çocuk	Kişi	Proje Kapsamında Düzenlenen Faaliyetlerden Doğrudan Yararlanan Çocuk (0-15) Sayısı	Sonuç
S5	Doğrudan Faydalanıcı Sayısı - Genç	Kişi	Proje Kapsamında Düzenlenen Faaliyetlerden Doğrudan Yararlanan Genç (16-29) Sayısı	Sonuç
S6	Doğrudan Faydalanıcı Sayısı - Yaşlı	Kişi	Proje Kapsamında Düzenlenen Faaliyetlerden Doğrudan Yararlanan Yaşlı (65 Yaş ve Üzeri) Sayısı	Sonuç
G1	Sürekli İstihdam	Kişi	1 Yıldan Uzun Süreli İstihdam Edilen Toplam Kişi Sayısı (Proje Ekibi Dışında)	Sonuç
G2	Geçici İstihdam	Kişi	1 Yıldan Kısa Süreli, Sadece Belirli Bir İşin Gerçekleştirilmesi İçin İstihdam Edilen Toplam Kişi Sayısı (Proje Ekibi Dışında)	Sonuç
S63	Doğrudan Faydalanıcı Sayısı - Girişimcilik Eğitimi Alanlar	Kişi	Proje Kapsamında Faydalanıcılara Verilen Girişimcilik Eğitimlerine Katılanlar	Sonuç

S33	Doğrudan Faydalanıcı Sayısı – Girişimcilik Eğitimi Alan Kadın	Kişi	Proje Kapsamında Faydalanıcılara Verilen Girişimcilik Eğitimlerine Katılan Kadın Sayısı	Sonuç
S64	Doğrudan Faydalanıcı Sayısı – Girişimcilik Eğitimi Alan Genç	Kişi	Proje Kapsamında Faydalanıcılara Verilen Girişimcilik Eğitimlerine Katılan Genç Sayısı	Sonuç
G7	Eğitim Sayısı	Adet	Proje Kapsamında Düzenlenen Eğitim Sayısı	Çıktı
G8	Eğitim Süresi	Saat	Proje Kapsamında Düzenlenen Eğitimlerin Süresi	Çıktı
G9	Eğitime Katılan Kişi Sayısı	Kişi	Proje Kapsamında Düzenlenen Eğitimlere Katılan Kişi Sayısı	Çıktı
G10	Eğitim Harcamaları	TL	Proje Bütçesinden Firma Personelinin Teknik, İdari ve Kişisel Gelişim Yönlerinden Kapasitesini Artırmaya Yönelik Düzenlenen Eğitimler İçin Aktarılan Miktar (Yeni Alınan Makine İçin Kullanım Eğitimleri Hariç)	Girdi
S13	Eğitilen Genç Sayısı	Kişi	Proje Kapsamında Eğitilen Genç Sayısı (16-29 Yaş)	Çıktı
S42	Eğitilen Çocuk Sayısı	Kişi	Proje Kapsamında Eğitilen Çocuk (0-15 Yaş) Sayısı	Çıktı
S43	Eğitilen Yetişkin Sayısı	Kişi	Proje Kapsamında Eğitilen Yetişkin (Anne-Babaların, Diğer Aile Bireylerinin ve Yakınlarının) Sayısı	Çıktı
S28	Uluslararası Geçerliliğe Sahip Sertifikasyonla Belgelendirilmiş Eğitim Sayısı	Adet	Proje Kapsamında Düzenlenen Uluslararası Geçerliliğe Sahip Sertifikasyonla Belgelendirilmiş Eğitim Sayısı	Çıktı

S40	Bilinçlendirme/Yaygınlaştırma Faaliyetine (Seminer, Konferans, Sergi, Çalıştay vs.) Katılan Kişi Sayısı	Kişi	Proje Kapsamında Düzenlenen Bilinçlendirme/ Yaygınlaştırma Faaliyetine (Seminer, Konferans, Sergi, Çalıştay vs.) Katılanların Sayısı	Çıktı
S41	Bilinçlendirme/Yaygınlaştırma Faaliyetine (Seminer, Konferans, Sergi, Çalıştay vs.) Katılan Kurumların Sayısı	Adet	Proje Kapsamında Düzenlenen Bilinçlendirme/ Yaygınlaştırma Faaliyetine (Seminer, Konferans, Sergi, Çalıştay vs.) Katılan Kurumların Sayısı	Çıktı
S65	Doğrudan Faydalanıcı Sayısı- Girişimcilik ve İş Geliştirme Danışmanlığı Alan	Kişi	Proje Kapsamında Faydalanıcılara Verilen Girişimcilik ve İş Geliştirme Danışmanlığı Alan Sayısı	Sonuç
S66	Doğrudan Faydalanıcı Sayısı - Girişimcilik ve İş Geliştirme Danışmanlığı Alan Genç	Kişi	Proje Kapsamında Faydalanıcılara Verilen Girişimcilik ve İş Geliştirme Danışmanlığı Alan Genç Sayısı	Sonuç
S26	Girişimci Sayısı (Genç)	Kişi	Proje Kapsamındaki Genç (16-29) Girişimci Sayısı	Sonuç
S27	Girişimci Sayısı (Kadın)	Kişi	Proje Kapsamındaki Kadın Girişimci Sayısı	Sonuç
S31	Geliştirilen Yenilikçi Hizmet/ Model/Uygulama Sayısı	Adet	Proje Kapsamında Geliştirilen Yenilikçi Hizmet/ Model/Uygulama Sayısı	Çıktı
K46	Kurulan/Geliştirilen Ortak Kullanım Alanı Sayısı	Adet	Proje Kapsamında Kurulan/Geliştirilen Ortak Kullanım Alanı (Merkez, Enstitü, Laboratuvar, Kuluçka Merkezi, İnovasyon ve Teknoloji Transfer Merkezi, Teknoloji Transfer Ofisi (TTO), Tasarım Merkezi, Teknoloji Danışmanlık Merkezi, Mükemmeliyet Merkezi, Yenilik Aktarım Merkezi vb.) Sayısı	Çıktı
K47	Kurulan/Geliştirilen Ortak Kullanım Alanından Faydalanan Kurum/Kuruluş/İşletme Sayısı	Adet	Proje Kapsamında Kurulan/Geliştirilen Ortak Kullanım Alanından (Enstitü, Kuluçka Merkezi, İnovasyon ve Teknoloji Transfer	Çıktı

			Merkezi, Teknoloji Transfer Ofisi (TTO), Tasarım Merkezi, Teknoloji Danışmanlık Merkezi, Mükemmeliyet Merkezi, Yenilik Aktarım Merkezi vb.) Faydalanan Kurum/Kuruluş/İşletme Sayısı	
--	--	--	--	--

Kaynak: Girişimcilik Mali Destek Programı 2016 Yılı Teklif Çağrısı Başvuru Rehberi

EK 2. Proje Adları ve Yararlanıcı Kurumlar

Referans No	Proje Adı	Yararlanıcı
TR10/16/GRM/0019	Girişimlerin Ulusal ve Uluslararası Pazarlara Açılmasını Destekleyici Kuluçka Merkezi	Sabancı Üniversitesi, Yönetim Bilimleri Fakültesi
TR10/16/GRM/0029	Hayvansal Ürünler Sektöründe Genç Girişimciliğin Geliştirilmesi Projesi)	İstanbul İli Damızlık Manda Yetiştiricileri Birliği
TR10/16/GRM/0031	Ataşehir Kadın Girişimcilik Merkezi (Akagim)	Ataşehir Belediyesi
TR10/16/GRM/0042	İşbaşı Eğitimi ile Girişimci Yetiştirme Verimlilik ve Pazar Araştırma	İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi Mühendislik ve Doğa Bilimleri Fakültesi
TR10/16/GRM/0060	Girişimciliğin Yolunu Küçükçekmece Aydınlatıyor	Küçükçekmece Belediyesi
TR10/16/GRM/0064	Brm Sosyal Girişimcilik Projesi (Brm Sogip)	Boğaziçi Üniversitesi Mezunu İş İnsanları Derneği
TR10/16/GRM/0067	Denetimli Serbestlik Sanat ve Girişimcilik Merkezi	Bakırköy Denetimli Serbestlik Müdürlüğü
TR10/16/GRM/0084	Invest İstanbul Girişimcilik İş birliği Platformu	İstanbul Şehir Üniversitesi
TR10/16/GRM/0101	Girişimci Hızlandırma Mekanizmalarının Kurulması ve Gelişim Takip Sisteminin Oluşturulması	Yıldız Teknik Üniversitesi
TR10/16/GRM/0098	Stem Eğitimleri ile Girişimci Gençler	Tüm Üstün Zekalılar Derneği

Kaynak: İSTKA İzleme ve Değerlendirme Birimi

EK 3. Göstergeler Kapsamında Hedef Gerçekleşmeleri

Performans Göstergeleri	Hedeflenen Değer	Gerçekleşen Değer	Gerçekleşme Yüzdesi
S1	5745	7870	137,00%

S2	345	395	114,50%
S3	0	0	
S4	300	300	100,00%
S5	1565	1529	97,70%
S6	0	0	
G1	270	120	44,40%
G2	8	2	25,00%
S63	2905	3013	103,70%
S33	405	423	104,40%
S64	810	808	99,80%
G7	138	127	92,00%
G8	3120	3247	104,10%
G9	1110	1518	136,80%
G10	0	0	
S13	555	562	101,30%
S42	10	10	100,00%
S43	100	100	100,00%
S28	2	2	100,00%
S40	12460	12909	103,60%
S41	124	162	130,60%
S65	1356	1817	134,00%
S35	225	294	130,70%
S66	660	814	123,30%
S26	105	125	119,00%
S27	25	30	120,00%
S31	66	56	84,80%
K46	35	32	91,40%
K47	208	219	105,30%

Ek 4. Projelerin Bütçe Gerçekleşmeleri

Referans No	Sözleşme Bütçesi	Sözleşme toplam destek tutarı	Destek Oranı	Gerçekleş en Toplam Bütçe	Gerçekleş en Toplam Destek Tutarı	Bütçe Gerçekleşme Oranı	Bütçe Gerçekleşme Oranı Ortalaması
TR10/16/GRM/0019	₺463.500,00	₺417.150,00	90,00%	₺381.860,02	₺343.674,02	82%	
TR10/16/GRM/0029	₺761.858,00	₺640.293,21	84,04%	₺757.117,84	₺636.309,41	83,5%	
TR10/16/GRM/0031	₺599.575,00	₺539.561,07	89,99%	₺583.613,66	₺525.197,37	87,5%	

TR10/16/GRM/0042	₺232.025,00	₺200.816,71	86,55%	₺218.030,75	₺188.704,74	81%	84,9%
TR10/16/GRM/0060	₺831.210,00	₺727.886,51	87,57%	₺824.334,00	₺721.865,23	87%	
TR10/16/GRM/0064	₺430.050,00	₺387.044,95	90,00%	₺300.676,61	₺270.608,91	69%	
TR10/16/GRM/0067	₺595.588,92	₺535.982,28	89,99%	₺576.434,49	₺518.744,83	97%	
TR10/16/GRM/0084	₺552.654,00	₺497.388,60	90,00%	₺471.025,98	₺423.923,38	85%	
TR10/16/GRM/0098	₺567.920,00	₺511.128,00	90,00%	₺560.247,09	₺504.222,38	98%	
TR10/16/GRM/0101	₺341.246,64	₺275.973,70	80,87%	₺271.111,82	₺219.254,12	79%	

Kaynak: İSTKA İzleme ve Değerlendirme Birimi

EK 5. Anket Soru Formu

İSTANBUL KALKINMA AJANSI
2016 YILI GİRİŞİMCİLİK MALİ DESTEK PROGRAMI (GRM)
PROGRAM SONRASI DEĞERLENDİRME ANKETİ

1. Kurum adınız: (Yasal unvanınızda 2016 yılından sonra değişiklik yapıldıysa eski ve yeni unvanı belirtiniz.)
2. Proje adınız:
3. Proje kodunuz:
4. Yasal statünüz:
5. 2016 yılı Girişimcilik Mali Destek Programı (GRM) toplam hibe miktarı yeterli miydi?
  1. Evet, yeterliydi.
  2. Hayır, yetersizdi.
  3. Fikrim yok
6. Proje faaliyetlerinizi gerçekleştirmek ve proje hedeflerinize ulaşmak için öngördüğünüz bütçe yeterli miydi?
  1. Evet, yeterliydi.
  2. Hayır, yetersizdi.
  3. Fikrim yok
7. Proje faaliyetlerini gerçekleştirmek ve proje hedeflerine ulaşmak için ajans destek miktarı yeterli miydi?
  1. Evet, yeterliydi.
  2. Hayır, yetersizdi.
  3. Fikrim yok
8. Proje faaliyetlerini gerçekleştirmek ve proje hedeflerine ulaşmak için ek bütçe yaratmanız gerekti mi?
  1. Evet, gerekti.
  2. Hayır, gerekmedi.
9. Ek bütçe yaratmanız gerektyse, aşağıdaki ifadelerden hangisi/hangileri sizin durumunuzu en iyi şekilde açıklamaktadır?
  1. Ek bütçe ihtiyacımızı kurumsal bütçemizden karşıladık.
  2. Ek bütçe ihtiyacımızı kurumsal bütçemiz dışından karşıladık.

3. Ek bütçe yaratamadık.
10. Kendi bütçeniz dışından karşıladığınız ek bütçe ihtiyacınızı nasıl sağladınız?
  1. Proje ortakları aracılığıyla
  2. Proje iştirakçileri aracılığıyla
  3. Diğer (Belirtiniz)
11. Ne kadarlık (TL) bir ek bütçe yarattınız?
12. Projede bütçelendirilmeyip tarafınızca yapılan eş finansman dışındaki nakdi katkıların toplam tutarı (TL) ne kadardır?
13. Proje için İSTKA tarafından kaynak tahsis edilmeseydi proje kapsamındaki yatırım gerçekleştirilebilir miydi?
  1. Aynı şekilde (aynı zamanda, aynı büyüklükte, aynı yerde) gerçekleştirilirdi.
  2. Aynı yatırım daha küçük ölçekte gerçekleştirilebilirdi.
  3. Aynı yatırım daha sonraki bir zamanda gerçekleştirilebilirdi, ertelenebilirdi.
  4. Gerçekleştirilemezdi.
14. Mali destek programından haberdar olma kanalınız hangisidir?
  1. İSTKA
  2. Medya
  3. İlişkili/bağlı olduğumuz kurum/işletme
  4. Diğer
15. Projenizi kim hazırladı?
  1. İlişkili/bağlı olduğumuz kurum/işletme personeli
  2. Kendimiz
  3. Diğer
16. Proje başvuru, değerlendirme, uygulama ve izleme süreçlerinde edindiğiniz deneyimler doğrultusunda aşağıda yer alan ifadelere katılma düzeyini 1-Hiç Katılmıyorum, 5-Kesinlikle katılıyorum olacak şekilde işaretleyiniz.
  1. Proje başvuru rehberi açık ve anlaşılırdı.
  2. Proje/Program ile ilgili gereken tüm bilgileri, başvuru rehberi ve eklerinde bulabildik.
  3. Ajans ile sözleşme imzalama aşamasındaki prosedür etkin işledi.
  4. Başvuru ile destek kararının açıklanması arasında geçen sürenin uzunluğu makuldü.
  5. Değerlendirme kriterleri adildi.
  6. Değerlendirme kriterleri şeffaftı.
  7. Projenin uygulanması için verilen süre yeterliydi.
  8. Proje izleme sürecinde talep edilen raporlar ve kapsamı makuldü.
  9. Proje süresince Ajans ile kolaylıkla iletişim kurabildik.
  10. Süreçte yaşanan sorunlarla ilgili olarak Ajans gerekli yardımı sağladı.
17. Proje uygulama aşamasında aşağıdaki konularla ilgili zorlanma düzeyinizi belirtiniz.
(Zorlandık/Zorlanmadık/Fikrim yok)
  1. Proje yönetimi
  2. Personel yönetimi
  3. Satın alma süreci
  4. Sözleşme prosedürleri
  5. Raporlama prosedürleri
  6. İzleme süreci
  7. Görünürlük ve tanıtım faaliyetleri

8. Proje süresi kullanımı
  9. Ajans ile iletişim
  10. Bütçe kullanımı
  11. Diğer
18. Proje kapsamında kurum olarak aldığınız her türlü sertifika ve belgeyi belirtiniz (Evet/hayır)
1. Yönetim sistemi
  2. Eğitim
  3. Akreditasyon
  4. CE
  5. Proje kapsamında alınan sertifika/belge yok
  6. Diğer (belirtiniz)
19. Proje kapsamında geliştirilen/kurulan her türlü fiziki kullanım alanını belirtiniz.
1. Atölye
  2. Mutfak
  3. Ofis
  4. Kreş/gündüz bakım evi
  5. Yaşlı bakım evi
  6. Proje kapsamında geliştirilen/kurulan fiziki kullanım alanı yok.
  7. Diğer
20. Proje kapsamında geliştirilen/kurulan fizik kullanım alanının tam adını iletiniz:
1. _____
21. Proje kapsamında geliştirilen/kurulan fizik kullanım alanı aktif olarak çalışmalarına devam ediyor. (Evet/Hayır)
22. Proje çıktıları ile elde ettiğiniz sonuçları uygun olan açıklama ile ilişkilendirerek işaretleyiniz. (Öngörülmüştü ve gerçekleşti, öngörülmemiştii ama gerçekleşti, öngörülmüştü ama gerçekleşmedi, öngörülmemiştii ve gerçekleşmedi)
1. Proje, İstanbul'da girişimcilik kültürünün yaygınlaşmasına katkıda bulunmuştur.
  2. Proje çıktıları gençlerin girişimciliğe yönlendirilmesine katkıda bulunmuştur.
  3. Proje kapsamında yaygın eğitim programı tasarlanmış, bu sayede farklı yaş gruplarındaki kişilere girişimcilik konusunda bilgi verilmiştir.
  4. Proje ile ilköğretim ve lise öğrencilerinin girişimciliğe bakışı olumlu yönde gelişmiştir.
  5. Proje kapsamında farklı paydaşlarla (kamu, üniversiteler) etkin iş birliği yapılmıştır.
  6. Proje kapsamında girişimcilik kültürünün geliştirilmesi için halihazırda özel sektörde yönetici olarak çalışan kişilerin farkındalık seviyeleri artırılmıştır.
  7. Proje ile girişimcilerin teknolojik ihtiyaçlarının karşılanması için altyapı sağlanmıştır.
  8. Proje ile girişimciler ve alandaki uzmanlar arasında köprü sağlayabilecek bir yapı ya da platform oluşması sağlanmıştır.
  9. Proje girişimcilerin uluslararası kaynak ve platformlara erişimini kolaylaştıracak araçları girişimcilere sağlamıştır.
  10. Diğer
23. Proje uygulamasının tamamlanmasını takiben olumlu/olumsuz, beklenen/beklenmeyen, doğrudan/dolaylı şekilde ortaya çıkan sosyal değişiklikler ile ilgili aşağıdaki ifadeleri yanıtlayınız. (Katılıyorum/Katılmıyorum/Fikrim yok)
1. Projeyi ilgilendiren alanda teknik bilgi, beceri ve yetkinliğimiz arttı.
  2. Proje yazma ve yönetme konusunda bilgi, beceri ve yetkinliğimiz arttı.

3. Ürün/hizmet/süreçlerimizdeki sorunları tespit ve analiz etme yeteneğimiz arttı.
  4. Hedef kitlemizin ihtiyaçlarını daha iyi anlar ve analiz eder hale geldik.
  5. Kurum içi iletişim ve iş birliklerimi güçlendi.
  6. Kurumumuzun/işletmemizin saygınlığı ve bilinirliği arttı.
  7. Diğer
24. Proje uygulamasının tamamlanmasını takiben olumlu/olumsuz, beklenen/beklenmeyen, doğrudan/dolaylı şekilde ortaya çıkan ekonomik değişiklikler ile ilgili aşağıdaki ifadeleri yanıtlayınız. (Katılıyorum/Katılmıyorum/Fikrim yok)
1. Projeye bağlantılı yeni projeler geliştirdik.
  2. Projeye bağlantılı yeni fiziki yatırımlar gerçekleştirdik.
  3. Proje alanına giren konularda yeni personel istihdam ettik.
  4. Ürün/hizmet/süreçlerimizin kalitesi arttı.
  5. Ürün/hizmet/süreçlerimizin miktarı arttı.
  6. Hedef kitlemiz çeşitlendi.
  7. Diğer (Belirtiniz)
25. Proje uygulamasının tamamlanmasını takiben doğrudan/dolaylı şekilde ortaya çıkan çevresel değişiklikler ile ilgili aşağıdaki ifadeleri yanıtlayınız. (Evet/hayır/fikrim yok)
1. Doğal kaynakların korunmasına katkı sağlandı.
  2. Çevre kirliliğinin azaltılmasına katkı sağlandı.
  3. Biyoçeşitliliğin gözetilmesi sağlandı.
  4. Diğer (Belirtiniz)
26. Proje faaliyetleriniz devam ediyor mu?
1. Faaliyetlerin bir kısmı devam ediyor.
  2. Faaliyetlerin tümü devam ediyor.
  3. Faaliyetler artarak/çeşitlenerek devam ediyor.
  4. Faaliyetler devam etmiyor.
  5. Faaliyetleri devam etmiyor fakat proje süresince uygulanan faaliyetin faydası devam ediyor.
27. Hangi faaliyetlerinizin ne şekilde devam ettiğini açıklayınız.
28. Proje faaliyetleriniz neden devam etmiyor? Lütfen uygun olan bütün seçenekleri işaretleyiniz.
1. Kaynak yetersizliği
  2. İzin, ruhsat vb. sorunları
  3. Lisans alma sorunları
  4. Mülkiyet sorunları
  5. Personel yetersizliği
  6. Yönetim sorunu
  7. Talep yetersizliği
  8. Diğer
29. Hangi faaliyetlerinizin faydasının ne şekilde devam ettiğini açıklayınız.
30. Destekten kaynaklanan olumlu etkilerin devam ederek sürdürülebilirliğinin sağlanması noktasında karşılaştığınız fırsatlar var mı, açıklayınız?
31. Destekten kaynaklanan olumlu etkilerin devam ederek sürdürülebilirliğinin sağlanması noktasında karşılaştığınız engeller var mı, açıklayınız?
32. Proje kapsamında/uygulanması sonrasında ortaya çıkan olumsuz/istenmeyen sosyal çıktılar varsa açıklayınız. Olumsuz istenmeyen sosyal çıktı yoksa olmadığını belirtiniz.

33. Proje kapsamında/uygulanması sonrasında ortaya çıkan olumsuz/istenmeyen ekonomik çıktıları varsa açıklayınız. Olumsuz istenmeyen ekonomik çıktı yoksa olmadığını belirtiniz.
34. Proje kapsamında/uygulanması sonrasında ortaya çıkan olumsuz/istenmeyen çevresel çıktıları varsa açıklayınız. Olumsuz istenmeyen çevresel çıktı yoksa olmadığını belirtiniz.

EK 6. Odak Grup Toplantıları ve Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu

ODAK GRUP GÖRÜŞME SORULARI

Odak grup toplantımıza hoşgeldiniz. Toplantımız yaklaşık 2 saat kadar sürecek. Bu toplantı ile özellikle anketler ve ajansa ilettiğiniz final raporlarda detaylandıramadığınız konuları konuşmayı ve bu verileri derlemeyi hedefliyoruz. Tüm sorulara olabildiğince kapsamlı yanıt vermenizi rica ediyoruz.

1. Projenizi birkaç cümleyle özetler misiniz? Size göre en önemli çıktısı ne oldu? Bu çıktının doğrudan en belirgin etkisi ne oldu?

İlgililik

2. Elde etmiş olduğunuz çıktı ve sonuçlar ile programın temel amaç ve önceliklerinin karşılaştırmasını yaptığınızda programın amaç ve önceliklerine ne düzeyde ulaştığınız olduğunu örneklendirerek açıklayabilir misiniz?

Etkinlik

3. Bu süreçte olumlu ya da olumsuz anlamda etkili olan faktörler (Sosyal, çevresel, ekonomik) nelerdi?

Etkililik

4. Projenizle nihai yararlanıcılarınız üzerinde nasıl değişimler yaratıldı? Bu değişimleri ne şekilde ölçtünüz? Herhangi bir takip-izleme sisteminiz mevcut mu?

Etki

5. Projenizin uygulama aşamasında ve uygulamanın tamamlanması sonrasında olumlu ya da olumsuz, beklenen ya da beklenmeyen, doğrudan ya da dolaylı şekilde ortaya çıkan sosyal, ekonomik ve çevresel değişiklikleri açıklayabilir misiniz?

Sürdürülebilirlik

6. Proje çıktı ve sonuçlarını destek tamamlandıktan sonra da devam ettirebiliyor musunuz? Evetse nasıl? Hayırsa neden ettiremiyorsunuz? Projenizin sürdürülebilirliği için neye ihtiyaç var?
7. İSTKA'nın desteğiyle ilgili söylemek istediğiniz son bir geri dönüş var mı? Ekibe iletmek istediğiniz bir husus var mı?

9. KAYNAKÇA

İstanbul Kalkınma Ajansı. (2014). Girişimcilik Mali Destek Programı Başvuru Rehberi. İstanbul.

İstanbul Kalkınma Ajansı. (2014). 2014-2023 İstanbul Bölge Planı. İstanbul.

Kalkınma Ajansları Uygulanan Mali Desteklerin Değerlendirilmesine İlişkin Usul ve Esaslar. Erişim: <https://www.sanayi.gov.tr/mevzuat/usul-ve-esaslar/mc0909018209>

OECD (2021). Applying Evaluation Criteria Thoughtfully, OECD Publishing, Paris, <https://doi.org/10.1787/543e84ed-en>

T.C. Kalkınma Bakanlığı. (2013). 10. Kalkınma Planı (2014-2018). Ankara.

T.C. Strateji ve Bütçe Başkanlığı (2019). 11. Kalkınma Planı (2019-2023). Ankara.

T.C. Resmî Gazete. Kalkınma Ajansları Proje ve Faaliyet Destekleme Yönetmeliği. 08.11.2008. Sayı: 27048, Ankara.